

Roč. XIV.

Čís 1.—3.

Vycházejí šestkrát do roka ve volných lhůtách. Předplácí se na celý rok 60 h, do něm. zemí 70 h, do ostatních zemí 80 h. — Jednotlivá čísla stojí 10 h, do něm. zemí 12 h, do ostatních zemí 15 h.

□ HLASY □
SVATOVÁCLAVSKÉ.

Sbírka časových brožur.

Majitel a vydavatel **Družstvo Vlast** v Praze 570-II.
Redaktor **Vlastimil Hálek**, farář v Liboci u Prahy.
• Administrace Praha, čís. 570-II., Žitná ulice. •

Tři zrádná hesla.
Podává **JOSEF FABIAN.**

V PRAZE, 1914.

Tiskem a nákladem družstva Vlast.

Tři zrádná hesla.

Podává JOSEF FABIAN.

Před několika roky zalétlo k nám z německých krajin heslo: »*Pryč od Říma!*« V novinách, na schůzích, a kde se jen k tomu příležitost naskytla, štvalo a štve se pod tímto heslem proti Římu, totiž proti církvi katolické od samého Syna Božího založené, tedy proti Kristu Pánu samému . . . a mnozí, ač stále stěžujeme si do bezpráví a násilí, jehož se národ německý na nás dopouští, dali se zaslepiti a svěsti zrádným tímto heslem — odpadli od církve katolické, či jak oni říkají: od Říma, zapřeli a zradili svou víru a s ní i Spasitele svého — Krista. Jak politování hodni jsou takoví ubožáci, kteří přednost dávají bludaři Lutherovi před věčnou Pravdou — Ježíšem Kristem, který přislíbil, že s církví svou, t. j. s naší sv. církví katolickou jest »po všecky dny, až do skonání světa« (Mat. 28, 20), z čehož vyplývá, že pravá církev Páně, kterou jest pouze a jedině církev katolická, nemůže v učení víry a mravů, v učení svého božského zakladatele poblouditi, ježto by pak bloudil i sám Kristus Pán, který jest s ní »po všecky dny, až do skonání světa« — to však, aby ta věčná Pravda, Syn Boží bloudil, jest nemožno! Kdo by se něčeho takového osmělil oproti Kristu Pánu, byl by opravdu horším, než jeho úhlavní

neprátele — fariseové a zákonníci, kteří vzdor své zlobě a zášti přece mu vydali svědectví pravdomluvnosti slovy: »Mistře, víme, že pravdomluvný jsi, a cestě boží v pravdě učíš . . . « (Mat. 22, 16.) V lidech, kterým snad ani za to nestojí, by aspoň trochu přemýšleli, má-li spíše pravdu Syn Boží a jeho církev katolická, či odpadlík a kacíř Luther a jeho protestantismus — v lidech, kteří jen z osobních příčin anebo docela bez veškeré příčiny náboženství otců svých zrazují a od církve Kristovy odpadají — v těch zajisté církev tato mnoho, ba nic neztratí, ale protestanté také mnoho nezískají! To oni též uznávají a bědují nad tím, že jen ta nejhorší chamraď k nim odpadá a jim vlastně jen hanbu a ostudu dělá . . . Tomu však nelze se diviti; neboť kdo nevážil si učení samého Syna Božího, jak bude si vážit učení takového zvrhlého člověka, jakým byl Martin Luther?

Než toto heslo: »Pryč od Říma!« má ještě jiné pozadí, jiný účel — jest to heslo nejen církve, ale i vlastizrádné! To v poslední době přiznávají i sami Němci. Touží totiž již od věků po naší krásné vlasti — ale vědí dobře, pokud Češi budou katolíky, že se jim to tak hned nepodaří; z té příčiny usilují o to, bychom stali se s nimi jedné víry vyznavači, t. j. protestanty — dobře vědouce, kdo zradil Boha a svou víru, že tím spíše zradí i člověka — své krajany a svoji vlast!

Hle tedy, komu pracují ty »padanky«, kteří víru svoji zrazují, do rukou! Naším úhlavním nepřátelům, kteří tím zrádným heslem: »Pryč od Říma!« oloupiti nás chtějí a naše potomstvo nejen o pravou víru, nýbrž i o naši drahou krásnou vlast! —

Jiné zrádné heslo našich dnů jest: »*Pryč s manželstvím jakožto svátostí!*«

Ač tisícové a tisícové — zvláště v severních Čechách, ve Vídni a jinde — sedli na lep těmto svůdcům a šířitelům církve i vlastizrádného hesla: »Pryč od Říma!« (jen v prvních 6 letech 1898-1904 odpadlo v Rakousku na 30.000!), ač nastavěno v těchto šesti letech za peníze nejvíce z Pruska sem posílané (jediný evangelický »Spolek Gustava Adolfa« poslal za jediný rok do Rakouska 442.000 marek — marka jest asi 1 K 20 h — prý »v zájmu evangelického hnutí«, z čehož mělo připadnouti v Čechách 160 obcím 109.700 marek, na Moravě 69 obcím 55.300 mar. atd.) na sto kostelů a modliteben protestantských (v Čechách 44!) — přece to všecko zdálo se náhončím Lutherovým málo, i puštěno do světa heslo nové, heslo: »Pryč s manželstvím, jakožto svátostí!« To ovšem výborně se hodí do krámu protestantismu, jehož zakladatel — tatík Luther — svátost manželství i čtyři jiné ještě zavrhl, podržev toliko křest a večeři Páně, ač o všech sedmi v Písmě sv., které on při překladu skoro na 5000 místech porušil — řeč jest . . . ! Ano

prohlásil-li Martin Luther manželství za věc docela světskou (»weltliche Hantierung«), měl-li sám i *tři ženy najednou* a »silně miloval« — proč by se vyznavači jeho spokojiti měli se ženou jednou snad pro celý život? Proto pryč s nerozlučitelností manželství, pryč se ženou, když se jí muž nabažil, když se mu znelíbila — —! Což jim záleží na tom, že Kristus poroučí: »— co Bůh spojil, člověk nerozlučuj!« (Mat. 19, 6). Což jim do toho, že ta věčná Pravda hlásá: »Každý, kdo propouští manželku svou, i jinou pojímá, cizoloží; a kdo pojímá propuštěnou od muže, cizoloží« (Luk. 16, 18)!

Jim jest vilný Luther, jenž sám o sobě napsal: »Sedím zde (na Wartenberku) v zahálce, ožralý po celý den . . . Hořím zde ve velikých plamenech svého nezkroceného těla: *vilností*, leností, ospalostí . . .« jim jest tento opilec a smilník milejší, než Kristus! Tohoto jako Jidáš zradili, ano ještě bídňěji — neboť Jidáš cenil Krista Pána za 30 stříbrných a za tolik ho také prodal, ale dnes mnohý odpadne a tím Syna Božího zrazuje a prodává třeba jen za nějaký ten německý nyklák, nebo za hlt piva, kořalky . . . opouští toho, jenž sám o sobě mohl říci: »Já jsem cesta a *pravda* i život. Žádný nepřichází k otci, než skrze mne« (Jan 14, 6), jemuž i jeho zapřísáhlí nepřátelé — fariseové — vydali svědectví: »Mistře, víme, že *pravdomluvný* jsi, a cestě boží v pravdě učíš« (Mat. 22, 16), o němž sám jeho soudce

— pohan Pilát — prohlásil: »Já *žádné* viny na něm nenalézám« (Jan 18, 38), v němž samému Otci nebeskému se zalíbilo, a jehož poslouchati poručil: »Tentof jest syn můj milý, v němž jsem si *dobře zalíbil, toho* poslouchejte« (Mat. 17, 5) — ano tohoto Syna Božího zrazují a přidružují se k Lutherovi, k tomu »muži božímu«, jak ho nazývají, jenž se chlubí: »*Žeru jako Čech* (vracíme mu tu urážku — neboť u nás jen dobytek žere . . .) *a chlastám jako Němec*«, a jindy: »*My jíme do úmoru, chlastáme do úmoru . . . a po- děl . . . se* (tuj, »muži boží«!) *do úmoru*«; jenž místo hlásání lásky, kterou přece Kristus Pán za první a největší příkázání prohlásil, štvál jednou lid proti pánům, uče: »Knížata německá jsou nerozumná zvířata . . . .« tehdejšího císaře Karla V. nazval »*ďábelskou bestií*«, »*vzteklým bláznem*« a »*pacholkem ďáblovým*«, jehož poddaní nemají strpěti, ale uškrtiti nebo jinak zabíti . . . .« podruhé zas pány proti lidu, píše: »*Ustrňte se nad ubohými lidmi, kteří od rozrušených sedláků trpí!* (Ale Luther sám je rozružil!) *Bodej, bij, škrť, kdo můžeš! Jest na čase, by sedláci utraceni byli jako vzteklí psi! Kdo slitování má se sedláky — Boha upírá. Jemu se rouhá!*« To jest přece apoštol lásky — ne? Věru, to pověděl přece pravdu, když napsal o těch 100.000 ubožácích, kteří zahynuli ve vzpouře selské (r. 1525) jeho štváním způsobené: »*Já jsem sedláky pobil ve vzpouře. Všechnu krev jejich mám na hrdle svém!*«

Opouštějí Krista a jeho církev, kde se varuje před hříchem, ježto tento připravuje člověka o nebe! »Hle, učiněn jsi zdráv; *již nehřeš*, aby se ti něco horšího nepříhodilo« (Jan 5, 14), to jsou slova Ježíše Krista! »Zdaliž nevíte, že nespravedliví nebudou královstvím božím vládnouti? Nemylte se: ani smilníci, ani modláři, ani cizoložníci . . . ani zloději, ani lakomci, ani opilci, ani zlolajci, ani dráči (či oděrači, lupiči) nebudou královstvím božím vládnouti« — píše apoštol národů sv. Pavel (1. Kor. 6, 9—10). A miláček Páně sv. Jan ve svém Zjevení (21, 27) zaznamenal: Nevejdeť do něho (t. do města svatého Jerusalema nového či do nebe) nic poskvrněného, ani činícího ohavnost a lež . . . .« (podle těchto výroků Písma sv. to tedy asi špatně dopadlo s tím ožralým a vilným »mužem božím« . . .) — a přidržují se Luthera a jeho prý »čistého« evangelia, tak »čistého«, že jim již hnedle z něho nic nezbude — vždyť již nevěří ani v Krista mnozí z nich, jako n. př. pastor (!) Dr. Kalthoff, jenž výslovně prohlásil, že nevěří, že by byl Kristus existoval . . . toho Luthera, jenž přímo ke hříchu vybízel, volaje: — »fortiter pecca, fortius crede«, t. j. »statně hřeš, statečněji věř« — jakoby pouhá víra beze skutků postačiti mohla ke spáse! Jest ovšem víry nevyhnutelně třeba, neboť »Bez víry pak nemožno jest Bohu se líbiti« (Žid. 11, 6) a »kdož pak neuvěří, bude zatracen« (Mar. 16, 16) — ale víra ta musí býti

živá t. j. skutky dokazována, »nebo jako tělo bez ducha mrtvé jest, tak i jest víra beze skutků mrtva«, praví apoštol sv. Jakub ve svém listu či epištole (2, 26), kteroužto epištole, poněvadž skoro celá jedná o tom, že máme víru svou dokazovati skutky (»Co prospěje, bratří moji, praví-li kdo o sobě, že má víru, nemá-li skutků? Zdaliž jej bude moci víra spasiti . . .?« »Tak i víra, nemá-li skutků, mrtvá jest sama v sobě . . .« »Ale chceš-li věděti, ó marný člověče, že víra bez skutků jest mrtvá?« atd.) Luther ze »svého« Písma vyhodil! (Inu ovšem, to se mu pro jeho prostopášnost do krámu nehodilo — a proto pryč s tím! Tak »čistil« Písmo sv.!), a Kristus Pán výslovně učí: »Ne každý, kdož mi říká: Pane, Pane (t. j. kdo se ke mně jen zevnitř a slovy přiznává), vejde do království nebeského: ale kdo *činí* vůli Otce mého, kterýž v nebesích jest, ten vejde do království nebeského« (Mat. 7, 21), při posledním soudu, že řekne na pravici postaveným t. j. spravedlivým, kteří dobré skutky konali (lačné krmili, nahé odívali atd.): »Pojďte, požehnaní Otce mého, vládněte královstvím vám připraveným od ustanovení světa . . .«, na levici pak postaveným t. nespravedlivým, kteří dobrých skutků nekonali, že řekne: »Odejďte ode mne zlořečení do ohně věčného, kterýž jest připraven ďáblu a andělům (či služebníkům) jeho . . .« a dokládá: »i půjdou tito do trápení věčného, ale spravedliví do života věčného« (Mat. 25, 34—46), a jindy pravil: »Ne-

divtež se tomu, neboť přichází hodina, v kteroužto všickni, kteříž v hrobích jsou, uslyší hlas Syna Božího; i půjdou, kteříž *dobře činili*, na vzříšení života (t. do nebe), kteří pak *zlé činili*, na vzkříšení soudu« (t. budou odsouzeni; Jan 5, 28—29). On učil, jak na více místech Písma sv. čteme, že »odplatí jednomu každému podle *skutků* jeho« (Mat. 16, 27); On žádal, abychom dobrými skutky příklad dávali jiným: »Tak svět světlo vaše před lidmi, ať vidí *skutky* vaše dobré a slaví Otce vašeho, jenž jest v nebesích« (Mat. 5, 16), a slibuje odměnu za sebe nepatrnější skutek dobrý — »kdožkoli dá nápoje jednomu z těchto nejmenších číši vody studené . . . zajisté pravím vám, neztratí odplaty své« (t. i ta maličkost bude mu odplacena; Mat. 16, 42). Podobně učili sv. apoštolové, n. př. sv. Petr: »Protož bratří, více se snažte, abyste skrze *dobré skutky* jisté činili své povolání a vyvolení« (2. Petr. 1, 10); sv. Pavel: »Všickni my zajisté ukázati se musíme před soudnou stolicí Kristovou, aby přijal jeden každý na těle vlastním, jakž *činil* (tedy ne jen jak věřil!), buďto dobré, neb zlé« (2. Kor. 5, 10); v epištole k Římanům (2, 13) píše týž apoštol: — »nebo ne posluchači zákona spravedliví jsou u Boha, ale *činitelé zákona* spravedliví (nalezení) budou« t. na soudu.

Podobně sv. Jakub: »Buďtež pak *činitelé* slova, a ne posluchači toliko, oklamávající sami sebe . . .« »*činitel* skutku, ten blahoslavený bude

v *skutku svém*« (tedy nejen ve víře). »Vidíte-liž, že ze *skutků* ospravedlněn bývá člověk, a ne z víry toliko« atd. (Jak. 1, 22—25; 2, 24).

Tak ovšem učí až posud pravá církev Kristova, církev t. katolická, s níž jest Kristus Pán dle jeho vlastního zaslíbení »po všechny dny, až do skonání světa« (Mat. 28, 20), a hle, od této samým synem Božím na Petrovi založené církve — (»I jáť pravím tobě, že ty jsi Petr (t. skála), na té skále vzdělám církev svou, a brány (či mocnosti) pekelné jí nepřemohou« (Mat. 16, 18), tedy ne na Lutherovi, nýbrž na sv. Petrovi, ne více, nýbrž jen jednu církev založil Kristus Pan, (protestanté dle časopisu brněnského »Hlídka«, měli již r. 1898 na 150.000 (!) různých církví a církviček (!) od té doby jich asi hodně zas přibylo? Nuže, která z nich jest ta pravá? Ovšem, že žádná — neboť pravda jest jen jedna, učení Kristovo jest jen jedno — a ne 150.000! Mají vlastně protestanté církví tolik, kolik jich vůbec žije — neboť může si každý věřiti, co chce dle slov Lutherových: »Nechte každého věřiti, co sám chce!« Ale, tážeme se, proč potom přišel Syn Boží na svět? Proč kázal po tři roky tak horlivě? Proč potvrzoval učení své tolika divy a zázraky? Proč za ně tolik trpěl a na kříži vykrvácel? Když může každý věřiti, co chce, bylo to vlastně všechno zbytečno — ale bude Bůh, moudrost sama, něco zbytečného činiti? A nepravil sám Ježíš Kristus, že kdo věří v něho,

nebude souzen, ale kdo nevěří, již jest odsouzen (t. sám sebou, a neujde trestu — ; neb nevěří v jméno jednorozeného Syna Božího? —) tedy od této jediné pravé církve Kristovy a tím i od samého Krista mnozí se odvrací a kloní se k Lutherovi, který, jak řečeno, přímo ke hříchu vybízí, který hřích nazývá »nejlepším dobrým skutkem«, o dobrých pak skutcích píše: »Dobré skutky jsou jako ničemné vší v starém, nečistém kožichu, z kterého nic více vyčistiti se nedá, jež to ani kůže, ani chlupy za nic více nestojí . . .« který praví : — »jako nemohu hor odvaliti, s ptáky létati . . . sobě samému nos ukousnouti: tak *nemohu ani smilstva zanechati*« — který radí příteli svému Fil. Melanchtonovi (vlastně Schwarzerdovi) . »Budiž hříšníkem a hřeš statně! . . . Musíme (!) hřešiti všichni, pokud žijeme . . . ale od Beránka Božího neodtrhne nás žádný hřích, i kdybychom denně tisícekrát tisíckrát (tedy milionkrát) dopustili se smilstva a vraždy . . .«, dle kterého »Desatero« (božích přikázání) jest stokem všech kacířství, a musí ze svědomí docela vypuzeno býti. Mojžíš jest nejhorší kacíř (»muži boží« — Mart. Luthere — říká se, že každý cikán hádá podle sebe!), vyhostěný a proklatý člověk, jenž jest ještě horším, nežli papež a ďábel . . .«

Jindy napsal: »Co bychom se mučili zachováním Desatera? Přikázání ta jsou nepotřebná a ničemná k dosažení blaženosti« — tedy, co sám Hospodin přikázal, a o čem Ježíš Kristus

pravil, že toho nepřišel zrušit, ale naplnit, to jest dle Luthera nepotřebno, ba ničemno! Není to drzost a rouhání?). Dle něho svatí (snad ti protestanští — ne?), ba i sám Kristus Pán jest — blázen a hanebný hříšník, neboť napsal o něm (Luther): »Syn člověka přišel, aby spasil, co bylo zahynulo; ale počínal si při tom dosti *bláznovsky*.« (To Luther byl jiný chlapík, není-li pravda?) »Kristus musel (!) ve svém těle *hříšníkem* se státi, tak *hanebným*, jak jen mohl . . .« k tomu Lutherovi přidružují se mnozí, který, pravil o Bohu, že »jest pošetilým, hloupým a bláznovským bohem« — sebe však samého za boha prohlásil, napsav: »Což není Luther vzácný muž? (O já — až hanba povídati . . .!) Mám za to, že jest — bůh . . .;« jenž o sobě tvrdil, že jest apoštolem Božím . . . (snad ďáblovým — neboť na ďábla ve dne v noci mysli, jak dosvědčují jeho spisy a zvláště tak zvané »Tischreden« — »stolní řeči«; stále se domníval, že jest ďábly obklopen — slyšel jejich hlas, boučení atd., viděl je v nejrůznějších podobách: psa, hada, svině . . . »Každé noci,« praví, »když se vzbudím, stojí u mne ďábel,« o němž tvrdí, že ho navádí k *samovraždě* a poučuje ho, jak by *proti učení církve měl vystupovati*; jindy řekl: »Dábel mi přísahal smrt; a také cítím, že nebude míti pokoje, až mne sežere . . .«) a že jeho ústa, jsou »Boží ústa, Kristova ústa« — jeho učení »učení božím« . . . a jeho soud, »soudem Božím« . . . a předce učil namnoze pravému opaku,

než Ježíš Kristus! A co praví Písmo sv. o takových? Že »jsou někteří, jenž vás nepokojí, a chtějí převrátit evangelium Kristovo. Ale bychom pak my, neb anděl s nebe kázal vám (něco jiného) mimo to, co jsme vám (my apoštolé ve jménu Kristově) kázali, proklet buď! Jakož jsme již pověděli, i nyní opět pravím: Jestliže by vám kdo (co jiného) kázal mimo to, což jste přijali, proklet buď!« (Gal. 1, 7—9.)

K Lutherovi, který trpěl, by ho přívrženci jeho nazývali »prorokem, mužem Božím, evangelistou, administrátorem oboru zemského« . . . který vypověděl poslušnost církvi, o které Syn Boží praví: — »jestliže pak (bratr tvůj — bližní) ani církve neuposlechne, budiž tobě jako pohan a publikán«, t. jako člověk, který již k církvi nepatří (Mat. 18, 17) — sám však poslušnost neomezenou žádal, říká: »Sic volo, sic jubeo« — »tak chci, tak poroučím . . .« který papeže a jeho rádce — kardinály a vůbec biskupy a kněze církve Kristovy, o nichž pravil Syn Boží: »Kdo vás slyší, mne slyší, a kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá« (Luk. 10, 26), těmi nejsprostšími nadávkami (»Papež jest Jidáš, syn zatracení, syn satanášův« . . . biskupové jsou »neučené modly, maškary, zevlovači, vlci, tyrani, vrazi duší, arcizloději, svině« atd, atd. Divný to »prorok«, »evangelista« a »muž Boží«, jenž tak surově dovede spílati . . .!) zahrnuje, ač sám byl výlupkem skoro všech neřestí (obžerství, smilstva atd.), jimiž se ještě chlu-

bil, takže sám důvěrný přítel jeho Melanchton, jemuž — mimochodem řečeno — častěji nafackoval i korbelem natloukl . . . nazval ho »svrchanou měrou lehkomyšlným a smilným« (krásné to vysvědčení pro reformátora, či oprávněnce! Ten měl nejprve začít reformovati = opravovati sebe a ne církev a Krista!), který lež za věc dovolenou považoval, napsav o Fil. Hessenském : »Že neumí silně lháti, na tom nezáleží. *Lháti z nouze, ve službě, pro užitek: není proti Bohu, a chci lže takové na sebe vzíti . . .*« který výslovně žádá co důkaz poslání božího zázrak: »Řekne-li kdo, že Bůh a jeho Duch ho poslali, ať to dokáže skrze znamení a zázraky; nebo kde Bůh chce zavedený pořádek změnit, tam všude činí tak skrze zázračná znamení« — ale ani on, ani jeho přívrženci ni jediným zázrakem vykázati se nemohou, čímž tedy sami dovozují, že Bohem poslání nebyli . . . který zavrhl tradici, či ústní podání, prohlásiv bibli za jediný pramen víry, ač o tom v Písmě sv. nic nestojí, ano právě toto dokazuje, že není v něm obsaženo celé učení Krista Pána. (»Mnohé zajisté i jiné divy činil Ježíš před obličejem učenníků svých, kteříž nejsou psáni v knize této . . .« »Jestliž pak i mnoho jiných věcí, které učinil Ježíš; kteréž kdyby měly každá obzvláště psány býti, mám za to, že by ani svět nemohl obsáhnouti těch knih, kteréž by měly psány býti.« — (Jan 20, 30; 21, 25.), jenž ostatně, ač jest moudrost sama, ani slovíčka ze

svého učení nenapsal a apoštolům nepřikázal, aby šli a psali, nýbrž — »jdouce *učte* všechny národy . . . *učíce* je zachovávat *všecko*, což jsem koli přikázal vám (tedy ne jako Luther jen to, co se jemu a jeho stoupencům líbilo a žádného přemáhání nevyžadovalo!), dle čehož následující příkladu Mistra svého, také sv. apoštolové věrně se řídili a všichni horlivě učili a jen někteří z nich také písemně něco z učení Páně zaznamenali; to, co ústně jen hlásali, přecházelo z pokolení na pokolení živým slovem a teprve později od sv. otcův a spisovatelů církevních, jako sv. Ambrože, sv. Jeronýma, sv. Augustina, sv. Athanáše, sv. Basila, sv. Řehoře, Tertulliana, Origena a m. j., též písemně bylo zaznamenáno — to jest tak zvaná tradice, či ústní podání — kterýmžto učeným a svatým mužům budeme snad spíše věřiti, než Mart. Lutherovi, jenž i ten jediný pramen víry — Písmo sv. skoro na 5000 místech porušil, jenž o sobě prohlásil: »Přetvařuji se před milým Bohem . . .«, ba jenž sám nevěřil, čemu učil, napsav Ant. Musovi, jenž si mu stěžoval, že nemůže věřiti, co dle mistra svého Luthera káže, takto: »Bohu čest a dík, že se jiným lidem vede, *jako i mně! Já jsem se domníval, že jen já sám tomu věřiti nemohu . . .*« jenž při zvolání jeho Káty pohlížející na hvězdnaté nebe: »Ach, jak krásné jest to nebe!« odpověděl: »Ano, ale já se obávám, že *není pro nás!*« A když ona se tomu podivila a řekla: »Je-li tomu tak, vraťme

se ve jménu Páně z bezcestí« — odpověděl Luther »Na to jest již příliš pozdě« — a odešel do své pracovny; k tomu Lutherovi (se mnozí kloní), který posměch si tropil z úcty sv. kříže, vynášel se nad Pannu Marii a svaté, napsav: »Kdybych byl bojovníkem, a spatřil v poli kněžský, neb křížový prapor, i kdyby to *krucifix* byl: chtěl bych utéci, jako by mně čert honil; nebo kněz a *odznaky církve*, tu jest vše špatné, ničemné, na ruby . . .« »Mám takovou slávu a čest . . . že od dob apoštolských nebylo doktora, nebylo spisovatele, nebylo bohoslovce ani právníka, jenž by byl tak znamenitě a jasně svědomí světských stavů utvrdil, poučil a potěšil, jako jsem učinil já (vlastní chvála sm . . !). Nebo svatí Augustin a Ambrož nevyrovnají se mi v tom v ničem . . .« »Celý svět není hoden, řeménků u obuvi mi rozvázati (ale snad řemen na toho nadutého »muže božího« vzíti — ne?); ano Maria a všichni svatí v nebi položili by mi ruce pod nohy, kdyby na zemi byli . . . a měli by mne za svého — pána . . .« »Ostatek svatého Petra nebo Pavla není ničím lepším, než ostatek ze zloděje na šibenici . . .« »Bůh se po hrobu, v němž Kristus Pán odpočíval, právě tolik ptá, jako po kravách Švýcarska.« — který však o svých ostatecích pravil, že ctitelové jeho budou »klaněti se jeho výměškům a za balsám je míti budou« (adorabunt stercora et pro balsamo habebunt«).

Jest to zvláštní, že protestanté, kteří se nám pro úctu ostatků, obrazů a soch svatých a světic božích posmívají, ba docela za modláře pro tuto úctu nás rozhlašují, sami též — nemajíce ovšem žádných svatých — zdobí příbytky své obrazy a sochami svého tatíka Luthera, Bismarka, svého »papeže« císaře německého a j., ba mají ve veliké uctivosti Lutherův snubní prsten, postel, stůl, kalamář, ano i dříví z onoho buku, pod kterým prý Luther jednou seděl; přinesl aspoň svého času německý list jeden (»Allgemeiner Anzeiger der Deutschen«) tuto zprávu: »Všeobecně známý za *svatý* považovaný buk Lutherův u Altensteinu a Steinbachu (pod kterým Luther odpočíval, než se odebral do Vartburgu) byl 18. července 1841 organickou vichřicí při zatmění slunce, až na jeden kmen osm stop vysoký a ještě jednou větví opatřený, rozlámán. Dříví a roští z toho (3¹/₄ sáhu dříví a 1¹/₂ mandele roští) darováno bylo kostelu v Steinbachu, kde se svatě uschovává (heilig aufbewahrt wird). Přátelé a ctitelé (tak tedy!) svatého (!) stromu mohou za náhradu kostelu obdržeti památku z tohoto dřeva, obrátí li se vyplacenými dopisy na podepsaného, který bude hleděti přání jednoho každého dle možnosti vyplniti. V Steinbachu, u lázní Liebenstein, dne 27. července 1841. J. C. Ortman, farář.«

Považován-li strom, pod kterým měl Luther jednou seděti, za svatý, a kupovali-li si ctitelé tohoto »svatého stromu« (des heiligen Baumes«)

třísky z něho, proč má se nám za zlé, uctíváme-li skutečné ostatky svatých a světic Božích (stal-li se někde jaký omyl a podvod, nemůže za to přece církev sv., ale má to na svědomí ten který šibal a podvodník), které sám Bůh často tak podivným způsobem oslavil, ponechav je celá sta ba i tisíciletí bez porušení jako na př. u nás jazyk sv. Jana Nepom., — proč jsme nazýváni modláři, když přece obrazům a sochám svatých se neklaníme, nýbrž jen v uctivosti je máme, proto, že nám osoby svaté představují a tak nás na ně živěji upomínají a k. jich následování povzbuzují! Vážím-li si podobizny svého otce, matky, bratra atd., proč bych si nesměl vážit i v úctě míti obrazy vyvolenců Páně? . . . k Lutherovi, který pět svátostí docela zavrhl a o těch dvou, jež podržel, ještě bludně učil! Kdežto t. Kristus Pán prohlásil výslovně, posílaje apoštoly do světa: »Protož jdouce. učte všechny národy, *křtíce* je ve jménu Otce, i Syna, i Ducha svatého« (Mat. 28, 19). a jindy: »Kdo *uvěří a pokřtěn* bude, spasen bude« . . . (Mar. 16,16), ano křest za nutnou podmínku vjiti do království nebeského označil slovy: — »nenarodí-li se kdo znova z vody a z Ducha svatého, (t. vnitřně, působením Ducha sv., skrze *křest* a přijetí víry i vnitřní proměnění, tak aby byl celý nový duchovní člověk), — nemůže vjiti do království božího« (Jan 3, 5) — učil Luther, že křest nikomu nepomáhá, a nemá se také nikomu udíleti« (proč ho tedy vlastně

přece za svátost ještě podržel? Nepochopitelně!); kdežto Ježíš Kristus zřejmě pravil: »Totof jest tělo mé« a »toť jest krev má« (Mat. 26, 26—28) — hlásal Luther, že při nejsv. svátosti podstata chleba se nemění, ale Tělo Páně prý ve chlebě zároveň se nalézá . . . (Kalvín učil zase jinak, Karlstadt jinak, Oekolampad opět jinak — ač slova Krista Pána jsou tak jasná: »Totof jest tělo mé« . . !); kdežto Ježíš Kristus přikázal: — »to čiňte na mou památku« (Luk. 22. 19 — co t. já nyní učinil, proměniv chléb v tělo a víno v krev svou) — zavrhl Luther tuto oběť Nového Zákona — mši sv. . . . ; k tomu Lutherovi, který o ženách, manželství a bezženství mluvil a psal tak hanebně, že sám učený Döllinger tvrdí, tolik oplzlostí že by si nikdy nedovolil ani pohan jen dle svědomí svého jednat! Radil n. př. mužům (při kázání ve Wittenbergu r. 1522): »Nechce-li žena, ať jde děvka!« »Nechce-li Vasthi, nech ji, a vezmi si Estheru!« a ženám: »Jestliže žena sezná, že muž její jest tělesně neschopným, nechť se s ním dá rozvésti; leč by k tomu chtěl svoliti, by se směšovala s jiným, snad s bratrem nebo jiným jeho příbuzným« . . . ; »německým rytířům« radí: »Nemůže-li se kdo z rytířů zdržeti, může (prý) si, na milost Boží spoléhaje (!) — jednu, dvě neb i tři ku . . . vydržovati!!« — I není zajisté divno, že, jak jiným radil, tak i sám, ba ještě hůře jednal! Již v době než »dáblu na vzdor«, jak napsal, oženil se se svojí Kátou, kterýžto sňatek

i dle církevních i dle zemských tehdy platných zákonů byl neplatným -- tropil se sobě rovnými nejhorší učení orgie či bezúzdné, prostopášné zábavy, o nichž sám učinil doznání, jichž však pro stud vypravovati nelze . . . ale přítel jeho Melancton doufal, až se (Luther) ožení, že snad té své nestoudnosti zanechá, pro kterou ho již mnohokrát musil kárati! Ano již jako student měl asi nedovolený poměr s paní Voršulou Kottovou, o které tvrdí, že ho naučila nade všecko ceniti lásku ženy, jakož i písni:

»Wer nicht liebt Wein, Weib und Gesang,
bleibt Narr sein lebelang,«

t. j. »Kdo nemiluje vína, ženy, zpěvu — zůstává bláznem po celý svůj život« — a dle toho, jak se ze života jeho souditi dá,« řídil se Luther až do své smrti velmi věrně! Vždyť, jak již uvedeno, chlubil se, že chlastá jako Němec, že nemůže smilstva zanechat, ba on tvrdil: »Jako mohu jísti nebo píti s Turkem nebo židem: tak mohu také beze vší překážky s kýmkoli manželsky se spojit« . . . To také skutečně prováděl, jak napsal tajemníku kurfiřtovu Spalatinovi (16. dubna 1525): »Nediv se, že se nežením, ač jsem *milovníkem*, o němž se tak mnoho hovoří. Tomu jest se spíše diviti, že jsem se sám již dávno ženou nestal, když tolik o manželství píši, a se ženami se směšuji, neřku-li, že bych byl jednu pojal. Avšak žádáš-li si příkladu mého, nuže, máš ho a pádný! Neboť *měl jsem tři manželky najednou* (»tres

simul uxores habui«) a prudce jsem je miloval« . . . Byly to vedle Káty, kterou si pak vzal, spoludružka Kátyna Schönfeldtova a jakási Ave Alemanova z Magdeburka. Když pak se již oženiti musil, aby »z moře do přístavu, ze světa do ráje přesazen byl«, či jak se později zcela jinak vyjádřil, t. »ďáblu na vzdor« (stalo se tak 13. června 1525; Luther byl v 43. a Káta v 26. roku věku svého) — neboť »novomanželka Káta porodila za málo dnů po sňatku dítě,« píše (6. října 1525) učenec Erasmus Rotterdámský — nespokojoval se s Kátou samotnou . . . i nedivno tudíž, že i lantkraběti Filipu Hessenskému dovolil pojmouti ještě za života první jeho manželky ženu druhou (Markétu ze Saale), vždyť hlásal, že ani manželé nejsou s to, by přikázání šesté zachovávali, ale že žijí po většině v cizoložství« (kdož by tu nevzpomněl přísloví: »Podle sebe soudím tebe?«), ano ve své drzosti a sprostotě i o samém Pánu Bohu řekl: »Bůh náš jest největším cizoložníkem« — ježto pak on sám bohem se nazval, platí to snad o něm samém! Jako zapletl se s Rosinou Truchsessovou, která přišla k němu do služby jakožto »počestné mladé děvče«, po čase pak porodila chlapce, ježž měla, jak se chlubila s »mužem božím«, ač tento již 15 let byl ženat, tak svedl později i jakousi Leckovou, která též u něho po delší dobu sloužila — ba sám prozrazuje, že mimo 6 dětí, jež měl s Kátou, kterou nazývá, poněvadž dostal se »pod pantofel —

panem Katy«, svým »největším pánem«, »svým řetězem«, ale také v dobrém rozmaru »nejsvětější doktorkou«, »krásnou paní«, »svým Mojžíšem« atd. — má i jiné dítě, jež nazývá »svým Ondřejem« ... nedivno, že při této prostopášnosti uhnal si častěji tak zvanou »francouzskou nemoc« — vždyť již r. 1521 napsal: »Milejší by mi bylo, kdybych byl býval spíše držitelem nevěstek(!), nežli že jsem po patnáct roků Krista obětoval a se mu rouhal skrze mše«, ... že říkával: »Pracujeme pro život (t. j. pozemskou smyslnost), a pojmáme více žen« ... že prohlásil tento »Martin Eleutherios« (»vysvoboditel«) své Kátě, když nechtěla po vůli mu jednati, že »nadchází doba, kdy mužové budou moci více žen si bráti« ...

Jaký div, že vida tu spoustu a zkázu mravní, jakou svojí reformací (= opravou) či lépe řečeno deformací, t. j. odpravou nebo popravou a svým příkladem způsobil, sám vyznal, že to »bahno mravní zkázy« v jeho »papežském« sídle (Wittenbergu) n. p. rok od roku se rozmáhalo, takže i »kdyby se půl města topilo v cizoložství, lichvě, krádežích, podvodech, nikdo nechce toho soudcem býti. Skoro všichni se tomu jen smějí, nebo přizvukují, a konají věci stejně hanebné« (tak psal Jonasovi do Halle 15. června 1545), a jindy napsal: »Kdo se stali evangelíky, stali se horšími, nežli byli před přijetím evangelia.« Jsou neposlušnější, lakotnější, svárliivější, než byli pod papežstvím« ... »Evangelíci jsou sedmkrát horší,

než byli dříve! Jednoho ďábla jsme vymetli, sedm jiných do nás vjelo! Proto ať *do toho hrom a blesk udeří a srazí všechno na hromadu!* »Přál bych si, kdybych té věci nikdy nebyl začal... Krásná to vysvědčení pro tu oslavovanou reformaci a to od reformátora samého! A mohlo jiné výsledky míti dílo tak bláznovské, kacířské a ďábelské? Ano za blázna, kacíře a ďábla prohlásili mnozí Luthera, ba i on sám! Tak na př. bývalý jeho přítel Pirkheimer pravil o něm: »Jest buď blázen, anebo ďáblem posedlý; ježto není jinak možno, by tolik zuřil, tolik vzpour, hádek, nepřátelství, vražd působil... a Luther sám, jak již uvedeno, stále se domníval, že jest ďábly obkliččen, že u něho stojí, leží, jej sužují, k samovraždě navádějí atd. a veřejně o sobě prohlásil: »*Jsem původce rozbrojů, arcikacíř, od Boha vzkříšený ďábel!*«

Schválně jsme se u tohoto »proroka«, »evangelisty«, »muže Božího«, »administrátora oboru zemského« a »vysvoboditele« — jinak však »arcikacíře« a »ďábla« zdrželi a důkladněji na něho posvítili, by patrnější a jasnější bylo, ke komu, odvracejíce se od Krista a jeho církve, od Syna Božího a věčné Pravdy — mnozí i dnes ohledně manželství se kloní a o to usilují (jako Luther), by toto svého rázu svátostního bylo zbaveno a za obyčejnou smlouvu, jižto kdykoli možno uvolniti a zrušiti, bylo prohlášeno! I jest zcela pochopitelno, že zvláště socialisté a jim podobní,

kteří hlásají tak zvanou »volnou lásku« . . . a pak mnozí advokáti horují pro rozlučitelnost manželství — neboť pak zavládl by místo sporádaného života rodinného asi takový život, jaký panuje ve — svinčíku, který se tak našim nezna-
 bohům a nevěrcům zamlouvá a líbí (snad dle hesla: »Svůj k svému!« — ne?), potom kvetla by pšenka mnohým advokátům, až by manželství stále a stále se rozlučovala a nová uzavírala . . .
 To by bylo nějakých svatebních smluv a za ně — prachů!! Nedávno byly toho plné noviny, jak jistý Jos. Novák, myslíme, čtyrykrát se oženil . . . ba v Chicagu (v Americe) popraven byl dne 23. února 1906 jakýsi Jan Hoch, jenž sto žen o jejich jmění ošidil (předstíraje a slibuje jim sňatek), s dvaceti se skutečně oženil a devět jich zavraždil! Není pochyby, že mezi lidmi bez víry a bez Boha vždy by se našlo dosti takovýchto bídáků, jimž by lehkověrné a vdavekchtivé ženštiny na lep sedly — i jak by to pak ve světě vypadalo? Až by peníze byly utraceny, až by snad žena svých vnaď a krásy pozbyla, ba mnohdy snad bez veškeré příčiny, až by se muž manželky nabažil, vyhnal by ji a vzal by si honem jinou, které by se nevedlo lépe. A když by muž onemocněl, ku práci neschopným se stal, nebo sestárl, opustila by ho žena — tedy právě tehdy, když by její pomoci nejvíce potřeboval, šla by od něho a vzala si jiného! Již ta ustavičná obava jedné strany, že druhá každé chvíle může ji od sebe zapuditi a odkopnouti, činila by manželství něčím hrozným.

A jak bylo by s dítkami z takových rozloučených manželství? To, co má a jest také řádným manželům nejdražším — dívky, ty chtějí horlité pro rozlukou manželskou hoditi na krk obci nebo státu! Ubohé děti! Otec a matka nechtějí se o ně starati, nechtějí se k nim znáti — a osoby cizí od obce nebo státu placené mají o ně pečovati! Nemají-li k nim citu a lásky vlastní rodiče, jak to možno čekati od cizích? Jak jest člověku líto takového ubožátka, jež jest na obec odkázáno, když je vidí celé rozedrané, špinavé, neřádu plné, hladové . . . a to má býti údělem dětí všech? Věru pak nebylo by divno, kdyby takové — od vlastních rodičů povržené — děti místo by na rodiče vděčně vzpomínaly a za ně se modlily, jimi opovrhovaly a jim — klnuly!

Že v manželství, jež každého okamžiku mohlo by býti rozloučeno, manželé všeho jsou schopni, tedy i dívky o otce a matku připravit, toho doklad před časem přinesly různé listy. Tak n. p. denník »Čech« ze dne 16. března 1906 sděloval: »V Pešti Pavel ryt. ze Pinlo-Skurskich chtěl se dáti rozvésti se svojí ženou a pojmouti mladou svojí milenku. Bezohlednost ta trápila manželku a dohnala ji konečně k hroznému činu. V úterý v noci (13. března 1906) před očima svého 10 letého syna bdícího zavraždila spícího manžela a pak sebe vícekrát pobodala.« Ano, tak by to vypadalo v rodinách, kdyby manželství sníženo bylo na pouhou smlouvu, kdyby přestalo

býti svátostí, kdyby bylo rozvížitelno! Ta která strana vždy by si snadno našla záminku, by se strany druhé zbavila, a jsouc volnou a svobodnou, v nové manželství vstoupila, což mohlo by se opakovati do nekonečna! Může s tím souhlasiti člověk rozumný a z opravdové lásky v manželství vstupující? Ten přeje si, by osoba, s níž manželství uzavírá, jemu, zcela jen jemu náležela, ten těší se, jak milovati a starati se bude o dítky své — a to všecko má mu nyní býti vzato? Opravdu mladík, který dnes chce se oženiti, měl by dříve zkoumati, jak soudí o manželství jeho nastávající — není-li snad též horlililkou pro »volnou lásku« . . . ale ještě více přesvědčiti by se měla každá dívka, než ruky své některému jinochu podá, jak smýšlí on o manželství, a nemá-li snad již vyhlednutou i její nástupkyni!

Ne, nedejme se šáliti a klamati těmi, kteří horlí pro rozluky manželství, neboť ty výhody, které oni sobě i jiným z toho slibují, zcela mizí a ničím nejsou proti škodám a spoustám, jež by tato rozluka způsobila.

Slibují-li n. př., že pak nebude tolik nešťastných manželství, jako nyní, tolik cizoložství atd., že spíše rozmnoží se pokolení lidské a pod. — pravíme a tvrdíme my pravý opak toho! Jest ovšem dnes to neb ono manželství nešťastné, ač často vinou manželů samých, že se t. brali, aniž se dříve dobře znali, nepřesvědčivše se, hodí-li

se jejich povahy k sobě, že se nehledělo tak na srdce, jako spíše na peníze, tělesnou krásu a. j. — ale kdyby možno bylo manželství kdykoli rozloučiti, bylo by manželství nešťastných ještě více, ne-li všecka . . . vždyť, jak již praveno, již ta myšlenka a bázeň, že jeden manžel může druhého každé chvíle opustiti nebo od sebe zapuditi, otravovala by každé manželství — neboť kde ustavičně panuje bázeň a strach, tam o štěstí nemůže býti řeči!

Co pak se cizoložství týče, pro něž dle slov Ježíše Krista: »Pravím pak vám, že kdožkoli propustil by manželku svou, leč pro smilství, a jinou by pojal, cizoloží; a kdo by propuštěnou pojal cizoloží« (Mat. 19, 9) — může pro spáchaný hřích smilstva jeden manžel manžela druhého (vinného) propustiti, ač ani jeden ani druhý v nový sňatek vstoupiti potom nesmí, ježto by se tak dopustil cizoložství dle učení Krista Pána . . ., takže jim nezbývá, než aby každý sám žil, nebo odpustivše si a smířivše se, k sobě se vrátili — rozmnožil by se tento hřích (cizoložství), kdyby manželství bylo rozlučitelno, měrou asi úžasnou; neboť, kdyby i pro tuto nepravost, jak si to vykládali již Fariseové za času Krista Pána, a jejich stoupenci ještě dnes . . . manželství mohlo se rozloučiti a nové uzavřiti, tu asi mnohý nesvědomitý, by se druhého manžela svého zbavil, schválně by páchal neřest tuto třeba s tím, koho si již za nového manžela vyhlédl! Tedy onen

výrok Syna Božího vztahuje se toliko na propuštění, nikoli však na rozluku, jež by cizoložství jen podporovala!

Ohledně pak rozmnožení pokolení lidského, dokazuje skutečnost pravý opak; tak n. př. ve Francii, kde již dávno mají rozlukou manželství, ubývá obyvatelstva vždy víc a více . . . což jest ovšem za smutných poměrů rozlukových zcela vysvětlitelno.

Pro nerozlučitelnost manželství mluví i zákon přirozený — neboť dle statistiky počet mužů a žen právě *v době dospělosti se sobě rovná* — a tedy jeden muž jen na jednu ženu právo má, ježto jinak druhý by byl zkrácen! A kdo touží po rozluce, tomto zbytku pohanském? Lidé spustlí a bohatí — chudí a pořádní jistě ne! Ano člověk zvrhlý, jemuž má býti žena jen předmětem ukojení jeho vášní — a to žena kterákoli . . . a boháč, který si ledacos dovoluje, co chudšasovi možno není! Doklad toho pádný máme v Turecku; tam mají netoliko rozlukou, ale i mnohoženství (zač jest tam považována žena, jest známo), a hle, kdo používá nejvíce této nepřirozené volnosti? Právě boháči, kdežto chudí žijí v monogamii, či jednoženství, ba často jsou nuceni žíti i v bezženství, ježto boháči všechny ženy chtějí míti jen pro sebe!

Konečně poslyšme ještě, jak soudí o nerozlučitelnosti a o rozluce manželství činitelé nad jiné povolání, lékaři, státníci a j., kteří nezavírají zraků

svých před pravdou, a jimž jde především o štěstí a blaho společnosti lidské!

Dr. Gruber píše: »Je beze vší pochybnosti, že naše *monogamní manželství trvalé*, které již početním poměrem obou pohlaví jest stanoveno jakožto přirozené, jest v ohledu mravním i zdravotním morálně *nejlepším* způsobem« (»Krankheiten und Ehe«); Dr. Oldřich Kramář: — »nelze dosti hájiti se zřetelem k mravnosti zásadu, *aby manželství bylo nerozlučno, a církev katolická v tomto směru zachovává stanovisko správné*. Ovšem pravda jest, že tu i tam jsou manželství nešťastná, avšak je velmi pochybno, zdali by uzavřením nového sňatku zlo bylo napraveno, obzvláště, jsou-li dítky, a nebyla-li by napotom nespokojenost ještě zvýšena lítostí a výčitkami svědomí. Lepší výchova obou pohlaví má působiti k tomu, aby snášelivost a obapolné ochotné přizpůsobování bylo věcí snadnou. Neboť kromě hrubých poklesků cizoložství a záletnictví zaviňuje nespokojenost po většině toliko nedostatek upřímné snahy. Žádoucno jest ovšem, aby lidé, uzavírajíce sňatky, nedali se vésti toliko smyslnou zálibou, nýbrž rozumem a uvážením všech okolností. Lehkomyslnost a pouhá žádost smyslná bývá v té příčině často základem neštěstí a nespokojenosti. Rozvod sňatku manželského jest však sám sebou nepraktický a mravnosti společenstva nebezpečný. Neboť kdo v jednom sňatku nesnáze a obtíže, jež všude se naskytají, nedovede

snášeti, sotva lépe jim odolá v nově uzavřeném. Stane-li se však rozvodnost v manželství všeobecně platnou zásadou, pak dostane se lidem lehkomyšlným a smyslně žádostivým velmi mocného podnětu k nestálosti. Příkladem poučným jsou nám poměry mravní v Habeši, kde rychlé a snadné rozvody manželstev jsou obyčejem všeobecným. Cestovatelé a missionáři podávají o tom přímo ohyzdný obraz. Čím pak liší se manželství, jež může býti rozvedeno a jiným nahrazeno a opět rozvedeno, od pouhé prostituce? Žena, která vícetkrát od svých mužů odešla a za živobytí dřívějších opět se provdá, čím liší se od nevěstky? Takovéto ženě jest manželství jen záštitou prostituce. Zkrátka, má-li manželství být, čím dle svého pojmu a své podstaty jest, totiž mravní obmezení pudu pohlavního, pak *musí býti nerozlučné!* (►Rozhledy◄).

Protestant Thiersch nazývá rozluku s potomním manželstvím (t. s vyhlídkou na nové manželství) ►skutečnou kletbou◄ (►Christ. Familienblatt◄ 27); básník Goethe nazval manželství ►pilířem veškeré kultury◄ (= vzdělanosti) a napsal: — ►*nerozlučné musí býti*, neboť přináší tolik štěstí, že jednotlivé neštěstí nelze vůbec ani počítati◄ (Die Wahlverwandschaften); svobodomyšlný státník anglický (nekatolík) Gladstone se vyjádřil: ►Rozluka náboženská není pod žádnou podmínkou přípustná, neboť manželství jest *smlouva životní, která teprve smrtí pomíjí*. Křesťanské

manželství zavírá v sobě též slib před Bohem. Nikdy nebylo autority, která by tento slib mohla měniti. *Rozluka s dovolením nového sňatku ničí rodinu v kořenu a ve kmeni* («North Am. Review») — a Francouz Carrion Nissa již před 100 lety (20. března 1803), když po revoluci dovolávali se mnozí pro svou volnost toho, že většina náboženství připouští rozluku, řekl v tribunálu: »Bylo řečeno, že většina vyznání náboženských připouští rozlučitelnost manželství. Než nejedná se o většinu vyznání, nýbrž o náboženství většiny: *Občanský sňatek se svolením manželské rozluky jest oprátkou svědomí, položenou zákonem*. Protože hlouček může jí užívati bez výčitek svědomí, chcete rozluku nabízetí hned všem. Proč pak jste tedy současně nedovolili mnohoženství? Vždyť mezi vámi mohou býti lidé, jichž náboženství a svědomí to připouští. Proč jste neustanovili pravidla pro opuštění ženy jako v Jerusalemě, pro odkládání dítek jako v Číně, pro obětování žen na hranicích jako v Indii? Řekněte: ty důsledky jsou nesmyslné! Nikoli! Vaše zásada o rozluce jest špatná.»

President severoamerický (protestant) Theodor Roosevelt soudí dle neblahých následků, jež mají v zápětí četné rozvody v Americe takto: »Snadnost rozvodu znamená *zkázu národa, kletbu společnosti, ohrožování rodin, je zdrojem neštěstí pro manžely a podnětem k nemravnosti* — *osudná to věc pro muže a ještě osudnější pro ženy*.« («Kříž» roč. XIII. č. 5.)

Podobně soudili: slovník právník Savigny, Gerlach, Hity a m. j. Zde budiž podotknuto, že v Americe v jediném roce (1904) bylo 700.000 rozvodů — i počítáme-li jen jedno dítě na manželství, jest tu 700.000 dítek, které mají otce i matku a přece jsou sirotky! Jak zhoubně působí rozluka! Kde ji mají, tam si do ní stěžují a ji odsuzují (v New-Yorku podalo 60.000 rozvedených manželů prezidentu Rooseveltovi žádost proti — rozluce!) — a u nás ji chtějí zavést! $\sphericalangle$

»Protož co Bůh spojil, člověk nerozlučuj« — »Kdobykoli propustil manželku svou, a jinou pojal, cizoloží proti ní. A jestliže by žena propustila muže, a za jiného se vdala, cizoloží . . .« tato slova věčné Pravdy, Ježíše Krista, musí nám býti nade všecko —; jeho učení, jakož i učení jeho sv. apoštolů, k. př. sv. Pavla: »Tajemství toto veliké jest, ale já pravím v Kristu a v církvi,« t. vypočteno jest na Kristu a církvi, které On nikdy neopouští dle zaslíbení: — »aj já s vámi jsem po všecky dny, až do skonání světa« (Mat. 20, 28) . . . »Nebo žena, kteráž za muže (vdána) jest, pokud muž živ jest, přivázána jest k zákonu (t. manželskému, anebo zákonem k muži); pak-li by umřel muž její, rozvázána jest od zákona muže (či manželského). Protož, dokud živ jest muž, slouti bude cizoložnice, bude-li s jiným mužem; pak-li muž její umře, svobodna jest od zákona muže, takže nebude cizoložnicí, bude-li s jiným

mužem« (Řím., 7, 2—3). »Těm pak, kteříž jsou v manželství, přikazuji ne já, ale Pán, aby žena od muže neodcházela; pakli by odešla, ať zůstane nevdaná, neb ať se zase smíří s mužem svým. A muž nepropouštěj manželky.« A opět: »Žena vázána jest zákonem, dokud muž její živ jest; pakli by umřel muž její, svobodná jest, nechť se vdá za koho chce, toliko v Pánu (t. způsobem křesťanským, a za muže křesťana). Ale blahosla-venější bude, zůstane-li tak, podle mé rady« (1. Kor. 7, 10—11, 39—40) — učení jeho svaté církve, jež na sněmu tridentském prohlásila, že »manželství jest . . . spojení . . . *nerozdílné* života společenství zachovávající« (v sezení 25, canon 7) a »Kdožkoli by řekl, že záležitosti manželské ne-náleží před soudce církevní, budiž vyobcován (sez. 34, can. 12) — učení sv. otcův a spisova- telů církevních, jako sv. Augustina: »Jakož svá- tost křtu zůstává ještě i v tom, kdož Krista zapře a od víry odpadne, tak zůstává i svátost manžel- ství ještě v těch, kteří se odloučí a v nový sňatek vcházejí; oba cizoloží, poněvadž první sňatek není rozloučen (Kniha 1., o sňatcích a žádosti- vosti 21. kap. 10) atd., musí u nás více platiti, než bludné nauky kacíře Mart. Luthera a zvrhlých jeho nohsledů, a to tím spíše, že i národové, jako: »Indové, Egyptané, Veddové ceylonští, Bečuáni a Zulové, Azketové a řada jiných kmenů, jak cestovatelé a missionáři vypravují, *zavrhují rozlukou manželství*, a jakkoli mnohoženství od-

dáni, na výsost váží si monogamie (jednoženství), posvěcující sňatky své významnými obřady náboženskými« (Dr. Al. Soldát: »O jedinství a nerozlučnosti manželství« str. 63.).

Nyní ještě něco o třetím zrádném heslu, jež zní: »*Pryč s náboženstvím ze škol!*«

Ačkoli, jak na počátku poznamenáno, již přes 30.000 (v Rakousku) odpadlo následkem štvavého hesla: »Pryč od Říma!« od církve katolické a tím i od Krista (v roce 1905 odpadlo 4480), ačkoli utvořily se již celé spolky »rozvedených« (jako ve Vidni), které dle hesla: »Pryč s manželstvím, jakožto svátostí!« domáhají se toho, by členové jejich v nová manželství ještě za živobytí svých spoluzemanželů vstoupiti mohli — přece vše to bylo ještě málo nepřátelům církve a víry Kristovy; oni usilují již ta útlá srdce nevinných dítek otrávit a náboženství zbavit — a proto vydali nové zrádné heslo: »Pryč s náboženstvím ze škol!« I jest při tom zvláštní to, že nová tato štvavice vyšla právě z řad těch, kterým na mravně-náboženské výchově mládeže zrovna nejvíce mělo by záležeti, t. z řad učitelských! Professor (tedy učitel) K. Juda to byl, jenž prohlásil, že náboženství »není nic jiného, než řemeslo, než obchod« (působil na reálce v Prostějově na Moravě, teď jest přesazen do Příbora; vystoupil z církve . . .), a docela universitní professor T. G. Masaryk (tedy zase učitel) to byl, z jehož úst vyšla ona slova: »Pryč ze škol

s náboženstvím!« (Také odpadl!) Ze odpadlíci tito měli a mají hojnost přívrženců mezi učitelstvem, jež čím dále tím více kloní se do tábora nevěreckých socialistů, toho dokladem jsou učitelské listy, jako »Český Učitel«, »Učitelské Noviny«, »Školský Obzor«, »Volná Škola« a j., jež v zášti proti všemu katolickému v ničem pozadu nezůstávají za socialistickými plátky: »Právo Lidu«, »Zář«, »Červánky«, »Rašple«, a jak se všechny ty časopejsky jmenují. Jest to opravdu nepochopitelné, že židé mají své náboženské školy, protestanté hájí se všemi silami (i učitelstvo protestantské, k. př. v Německu; o Anglii psaly nedávno téměř všechny noviny v tom ohledu) proti školám beznáboženským — jen katolíci, a mezi nimi především pěstounové mládeže, zuří proti náboženství a hledí je ze škol vyhoditi! Tak si počínají synové katolických rodičů — tak vychovávají (bez náboženství, či spíše proti náboženství . . .) chtějí učitelé katolických dítek! Co špatným jest protestantům, židům, ano i mohamedánům, co každý rozumný a zlobou, záštím a nevěrou nezaslepený člověk odsuzuje, to má býti dobré pro katolíky — o to usilují mnozí čeští učitelové katoličtí! Tím si opravdu vydávají smutné svědectví — a dokazují, že v skutku by bylo třeba většího vzdělání v jejich řadách, neboť člověk v pravdě vzdělaný a učený nikdy si takto nepočíná! Všichni praví učenci byli lidmi pevně věřícími — a jen tak zvaní polovzdělanci a ne-

vzdělanci, mohou brojiti proti tomu, čeho nechápou, čemu nerozumějí . . .

Ježto víra a věda (ale ta pravá — ne všelijaká pavěda . . .) jednoho mají původce — Boha, nemohou si ovšem odporovati u pravých vědátorů — za to však u mnohých nedouků, kteří brojí proti víře, proti náboženství, ač snad neumí ani pořádně kříž udělati, ani Otče náš správně se pomodliti! Ano proti naší víře štvou (zvláště v novinách a na schůzích) i jinověrci — židé a protestanté, kteří ani ponětí o ní nemají . . . a mnozí »také katolíci« věří jim více, než samému Kristu Pánu a jeho církvi, která se v učení Syna Božího mýliti a nás klamati nemůže, ježto Ježíš Kristus jest s ní »po všechny dny, až do skonání světa« — a zároveň Duch sv., Duch pravdy zůstává s ní »na věky« (Jak. 14, 16); kdyby tedy tato církev od Krista Pána na Petrovi založená, a to jest jediná církev katolická, mohla se v učení Syna Božího mýliti a klamati, mýlil by se sám Ježíš Kristus — věčná Pravda, klamal by se též Duch sv., »Duch pravdy«, což jest přece nemožno! A jak by byl mohl Bůh nejvýše moudrý poroučeti, bychom církev jeho poslouchali: »Kdo vás slyší, mne slyší; a kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá« (Luk. 10, 16), ba za pohana prohlásiti toho, kdo by jí neposlechl (Mat. 18, 17), ano proč by jí byl vůbec založil, když by nám nemohla podati jistoty? Pak by byl jeho příchod na svět, jeho namáhání po tři roky, jeho muky,

smrt, zkrátka všecko marným . . . i tážeme se: Kdo odvážil by se tvrditi o Bohu, že něco na-darmo, zbytečně dělá?!

A čím pak asi provinil se Bůh, čím církev Páně proti těm, kteří tak proti nim štvou a je i ze škol, ze srdcí dítek vypuditi usilují? Ničím — ale přece snad něčím, t. láskou! »Nebo tak *Bůh miloval* svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby žádný, kdo v něho věří, neza-hynul (tedy kdo v něho nevěří — zahyne!), ale měl život věčný« (Jan 3, 16), a podobně i církev sv. miluje dítky své od jich narození, kdy křtem sv. přijímá je do svého středu, až do smrti — ba ještě po smrti na ně pamatuje při každé mši sv. (memento mortuorum« »vzpomínka na mrtvé« po pozdvihování), při mnohých svých modlitbách, jež končí slovy: »Odpočinutí věčné rač dáti všem zemřelým, Pane« . . . i jiných příležitostech! Bůh byl prvním učitelem našich prarodičů v ráji, On čas od času posílal sv. muže: patriarchy a proroky, by lid poučovali — posléze pak, jak praveno, poslal »Syna svého jednorozeného« — Ježíše Krista, který opět tři roky poučoval zá-stupy k němu se odevšad hrnoucí, který volal: »Nechtež dítek přijíti ke mně a nebraňte jim« (Mar. 10, 14), který apoštoly učít národy poslal: »Protož jdouce, *učte všechny národy* . . . *učíce* je zachovávatí všecko, což jsem koli přikázal vám« (Mat. 28, 19). A sv. apoštolové pamětlivi tohoto rozkazu, jakož i příkladu Pána a Mistra svého

horlivě učili, přibírajíce si ku pomoci i jiné, jež světili na jáhny, kněze a své nástupce — a tak dalo a děje se v církvi Kristově stále! Ano až posud tam u těch divokých národů bývají to missionáři, tedy kněží, kteří hlásajíce jim učení Kristovo, svolávají k sobě především dítky, a ty vyučují nejen náboženství, ale i jiným předmětům. Proč pak vy, posměváčkové a tupitelové Krista, jeho církve, jeho služebníků, nejdete do Afriky, nebo Austrálie vyučovat? Ovšem to by bylo namahavé, nebezpečné — lepší jest seděti doma, bráti hodnou službu a hanobiti církev katolickou, že ano? Právě církev jest to, jež všude školy zakládala (kde byl kostel, byla pravidelně i škola), — a to nejen školy obecné, ale vysoké — university (to se pánové, upříti nedá ani zamazati ani tou největší nevědomostí některých zuřivců), církev to byla, jež zvláště opisováním (v klášteřích jmenovitě) starých spisů, dokud nebylo tisku, ty nejvzácnější památky vzdělanosti starověké nám zachovala — a co nás hlavně se týče, kněžstvo české to bylo, jež v době, kdy zvonilo se již českému národu takřka umíráčkem, kdy všechny lepší stavy styděly se za českou řeč — ono se nestydělo, ono lidu, z něhož vyšlo, neopustilo a nezradilo — ano, české kněžstvo má největší zásluhu o vzkříšení národa, čehož ani největší nepřítel nemůže a nesmí popříti, nechce-li dějin a pravdy překrucovati a sprostě — lháti! A za to klidí teď takový vděk!! Jak nazveme syna nebo

dceru, kterým rodiče nejen život dali, ale i o ně všemožně se postarali, pracující do únavy — když tito pak otcem a matkou pohrdnou, jim se posmívají, je tupí a hanobí, je drze odkopnou, smrti jejich se dočkati nemohou, tuto na ně volají atd? Nevděčné, špatné a zvrhlé jsou takové děti — a každý s opovržením od nich se odvrátí . . . Neplatí totéž i o těch, kteří podobně, ba snad ještě hůře počínají si proti Otci nebeskému — Bohu . . . a proti matce své duchovní — církvi svaté? Mimoděk vzpomínáme si tu na učitele p. K. ze C., jenž v P. na Velký pátek poručil si — maso! Co tím chtěl asi dokázat? Potupiti snad Syna Božího, jenž sám se postil a učedníky své poučoval, jak si při postu počínati mají (Mat. 6, 16 o násl.), posměch si učiniti z církve, jež ustanovuje, kdy a jak se postiti máme — neboť co by nám prospělo, kdybychom věděli, že dle příkladu Spasitele svého máme se postiti — když bychom však nevěděli, ve které dny a kterých pokrmů máme se zdržovati; a právě to určuje církev sv., které Kristus Pán právo to odevzdal, praviv apoštolům: »Amen (= zajisté) pravím vám, cožkoli svážete (t. j. ustanovíte) na zemi, bude svázáno i na nebi . . . « (Mat. 18, 18), což sv. Petru, jakožto hlavě církve ještě zvláště řekl (Mat. 16, 19), a jindy: »Jako mne poslal Otec, i já posílám vás« t. s touže mocí. i k témuž cíli (Jan 20, 21). Ale, pane učiteli, kdybyste byl i celého vepře na Velký pátek se svojí manželkou(!)

snědl, Boha byste přece s trůnu jeho nestrhl (nevíte co se stalo s pyšnými duchy, kteří v hrdosti své chtěli povýšiti stolicí svou nad trůn Boží?), církve jeho byste nezničil — vždyť ani brány t. j. mocnosti pekelné jí nepřemohou (Mat. 16, 18), či myslíte, že jste ještě nad — ďábla? . . . ale sebe jste veřejně za pohana prohlásil dle slov Ježíše Krista: — »jestliže pak ani církve neuposlechne, budiž tobě jako pohan a publikán« t. jako člověk, který více k církvi nepatří — (Mat. 18, 17), a za člověka, jenž má býti pro dané pohoršení utopen (a vy jste pohoršil celou obec P . ! Nevyučujete také náboženství? Divné by to nebylo (při filiální škole), neboť takoví nevěrci *za peníze* udělají všechno, není-li pravda? Ale jak! Ubohé děti, které vyučuje v náboženství takovýto neznaboh!) Dle výroku téhož božského Vykupitele: »— kdo by pak pohoršil jedno z maličkých těchto, jenž ve mne věří, lépe by jemu bylo, aby zavěšen byl žernov osličí (t. mlýnský kámen) na hrdlo jeho, a on pohřžen byl do hlubokosti mořské« (Mat. 18, 6). Proti takovým pěstounům mládeže, kteří by ji pohoršovali a známí jsou jako nepřátelé církve a náboženství, musí rodiče katoličtí býti na stráži! Za ty nesmírné obnosy, jež platí jim na školy a učitele, mají snad přece právo žádati, by učitelové nekazili, co oni doma vystavěli, by škola katolická vedena byla v duchu katolickém a ne nevěreckém! Nejsou zde děti k vůli učitelům, ale učitelové k vůli dětem . . .

Již dnes množí se stesky a nářky (na spustlost mládeže — a není divu, když náboženství vykázány týdně 2 hodiny jako tomu nejposlednějšímu předmětu . . . a také, bohudík, nalezneme ještě tu a tam řádné a vzorné učitele — ale jak tomu bude, až snad všechno učitelstvo propadne tomu proudu nevěreckému, jenž již většinu jeho uchvátil, až náboženství bude ze škol vyhnáno? Dokud dítě slyší o Bohu a jeho přikázáních, pokud ruce své k modlitbě spíná, jest s ním dobře, i kdyby někdy pokleslo; avšak až o Bohu nebude slyšeti, leda posměch a rouhání, až nebude znáti přikázání Božích (že pak kříž ovšem nesmí ve škole býti, ani se modliti, to se rozumí samo sebou — a také již se o to někde pokusili . . .), pak nebude divu, že nebojíc se Boha, nebude se báti ani člověka — že místo, by zdvihlo ruce k modlitbě, pozdvihne jich třeba proti vlastním rodičům . . . ! A jak asi bude samým učitelům ve školách takovýchto dítek bez kázně a bázně, to dá se snadno mysliti; nuže, pleťte si jen karabáč sami na sebe — zasloužíte ho věru vy, kteří spolčujete se s těmi, jižto hlásají: »Potíráme církve a kněze, a potírali bychom je, i kdyby to byli lidé *nejsvědomitější*« (»Socialdemokrat« ze dne 1. června 1892) a vůdce socialistů německých volal v Norimberce (11. ledna 1883): »Až se sociální demokracie domůže vlády, především odklidíme *katolické* kněze (tedy pastory a rabíny ne . . . ? Podivno!). Nabrousíme si nože

na ně po afrikánsku« . . . Vzpomínáme si, co jsme nedávno četli v denníku »Čech« (8. čce 1906): »Pravý sociální demokrat, který ani slůvkem nezavádí o synagogu a evangelickou modlitebnu, je vždycky proti zbudování katolického kostela. . . Proč? V katol. kostele učí se lásce k bližnímu — rudý kazatel hlásá třídní zášť; v katol. kostele dovídají se bohatí i chudí o vzájemných svých povinnostech — socialistovi musí každý zámožný člověk býti vyssavačem, a každý dělník utiskovaným; v katol. kostele učí se o Bohu nejvyšším spravedlivém, který na zemi i na věčnosti odměňuje a tresce — socialista musí býti atheistou a materialistou a nepřítelem křesťanství; z katol. kostela vychází nezrušitelné manželství, kázeň rodinná, sebezapírání, obětování — sociálního demokrata smí těšiti jen »nebe na zemi«; v katol. kostele dojemné obřady, hudba a zpěv dojmají a povznášejí mysl věřících — pravý social. demokrat (či jak někde říkají: »kdemohkrat«) — má své nejmilejší posezení v hospodě; v kostele vybízejí se lidé k pilnosti, šetrnosti, milosrdenství — pravý socialista spekuluje stále na stávky, šetřiti jest mu podporovati kapitalismus, terror jest jeho nejmilejší zbraní — zkrátka: katolický kostel slučuje všecky lidi v jednu velikou obec, ve velikou rodinu, pod příkázání Boží, jež všecky stejně zavazují — katol. chrám mravně zdokonaluje, umělecky povznáší, jest ozdobou každé osady, základem mravního pořádku a východištěm

vznešeného světového názoru, na němž všecka kultura naše jest zbudována — všecka činnost sociální demokracie směřuje však k rozeštvání obyvatelů; sociální demokracie má veliký svůj podíl na vzrůstu alkoholismu, hrubého materialismu, v tupení náboženských i vlasteneckých citů (jsou internacionální = mezinárodní t. j. kde se mají dobře, tam jest jejich vlast . . . jako ta nemá tvář« — ba i ta opustí někdy místo a lidi — na př. pes — ač se má u nich dobře a uteče na své staré místo, kde se třeba měl mnohem hůře!), na náboženské a společenské nesnášlivosti.« Že jest to pravda, dokážeme aspoň několika doklady. Velkorabín sir John Retkliff pravil: »My musíme, seč jen možno, získati proletariát pro židovstvo. My ho budeme doháněti *k převratům a revolucím*, a každá taková katastrofa přivede nás o veliký krok k našemu cíli blíže« (t. zničiti katolicismus a opanovati svět). Vůdce belgických socialistů Anseele pravil na sjezdu (17. srpna 1880): »Sbíráme dělníky neunavnou propagandou (organizací), je uvědomujeme, připravujeme náš proletariát na onen veliký den (revoluční převrat); v tom směru je všecko naše namáhání.« Bebel pravil (r. 1891): »Spokojenost je největší neřest dělníků, horší než opilství a jiné neřesti« (Volksverein). Social. demokratický poslanec Dreesbach řekl na německém sněmu (14. ledna 1892): »My nestrpíme spokojenost dělnictva. Úlohou naší je rozsévati nespokojenost.«

Žid italský Ferri: »Stále je třeba vésti lid na cestu revoluce« (k té ovšem třeba vojska — a to mají dáti social. demokraté . . . neboť »Soc. Blätter« č. 171 z r. 1891 nazývají social. demokracii »Judenschutztruppe« = ochranným sborem židovstva!). Žid Cremieux, býv. praesident francouzské republiky vyznal (r. 1860): »Nová říše musí býti založena na místě císařů a papežů. Židovské učení musí naplniti celý svět. Užijme všech okolností! Čeho se budeme báti? Již blízký je den, kdy svět bude náležeti židům . . . Kato-licismus, náš největší nepřítel, musí býti na hlavu poražen.« Vůdce demokratické strany, Rakušan Sall prohlásil ve Štuttgartě (5. čce 1871): »My považujeme Boha za největší zlo na světě a proto vypovídáme Bohu válku.« Engel: S Bohem jsme jednoduše hotovi.« . . . Francouzská demokracie propaguje v programu svém mimo jiné i toto: »Jsme internacionalisté a to úplně protivlastenečtí internacionalisté. Nemáme žádné lásky k vlasti. Vlast nám není matkou, nýbrž macechou, ba ještě více, opovržení hodnou megérou . . . Jest nám úplně lhostejno, jmenujeme-li se Němci neb Francouzi . . . Na žádný způsob nebudeme bojovati za vlast« . . . (Meč, III., 19). Za takových poměrů ovšem se nedivíme, že Liebknecht v Norimberce (r. 1893) volal: »Ten žid, který by se proti social. demokracii vyjádřil, musil by býti pokládán za normálního zločince« . . . a že předák soc. demokracie Vaněk chlubil se při

kandidatuře do sněmu v Klatovech, že raději políbí židovi podpatek (i třeba ještě něco jiného — dle libosti! »Proti gustu žádný dišputát« . . .), než katol. biskupovi ruku . . . ani tomu se nedivíme, že social. demokraté nezuří proti protestantismu, ježto tam nevěra bez toho víc a více se vzmáhá (proti rabínům a vůbec židovství ovšem ozvati se nesmí — vždyť zakladatelé social. demokracie : Lasalle, Marx, Engel, Lafargue, Jakobs a jak se všichni jinenují, byli sami židé . . .) a co našich poměrů zvláště se týče, píše sám žid Šim. Pollak ve svém časopise: »Prager Local-correspondenz« mimo jiné takto : »Kdo zrakem odborníka sleduje sociální tisk v Rakousku, ví, že tento *úplně vězí v rukách židovstva . . . Když bylo »Právo Lidu« — tedy vlastně »Právo Židů« — rozšiřováno na denník, vydáno bylo zámožným židovstvem pražským heslo, považovati list ten za orgán k ochraně židovstva a dle toho jej v každém ohledu podporovati . . .* V rukou politických úřadů nalézá se listina, v níž zaznamenány jsou obnosy, jež jako přímou podporu každoročně židovští továrníci a velkoobchodníci »Právu Lidu« odvádějí. V jistém oddělení zdejšího úřadu udává se výše těchto ročních podpor na 20 až 30 tisíc zlatých ročně . . . a jest jisto, že »Právo Lidu« v placených židovských službách působiti za úkol mělo«) (Meč. III., 27), ale to nás úžasem naplňuje, že s těmito vlastizrádnými židovskými otroky jde valná část českého učitelstva (ti nám

vychovají pěkné »vlastence«!), jemuž, aspoň pokud se professorstva týče, připomíná ředitel při skládání přísahy: »Budete přísahati Bohu všemohoucímu, že budete míti v uctivosti zákony a předpisy představených úřadů a jimi se řídit, dle nejlepšího vědomí a svědomí spravovati svůj úřad učitelský, varovati se zneužití jeho, zvláště pak toho, které je nebezpečno státu, *náboženství neb mravnosti*, že budete mezi mládeží sobě svěřenou se vším úsilím buditi a šířiti netoliko vědomosti, jimž učiti jste povolán, nýbrž v mezích zvláštní své působnosti také smysl *pro zbožnost, mravnost* a zákonný řád.« Professor s prsty pozdviženými opakuje pak po řediteli: »Co mi právě přečteno bylo a čemuž jasně a plně jsem rozuměl, to mám a chci věrně zachovávat. Tak mi pomáhej Bůh!« (Čech č. 43 z r. 1906.)

Ale jak se říká lidem, kteří přísaze své nedostojí — kteří slibují, mládež nábožensko-mravně vychovávat, potom však se spolčují s úhlavními nepřáteli náboženství, nebo docela vyhlašují náboženství za řemeslo a obchod — ba i hlásají: »Pryč ze škol s náboženstvím!« — jako univerzitní professor Masaryk (vlastně Masařík — i za české jméno své snad se stydí a je zkomolil...), o němž vyjádřil se poslanec hrabě Šternberg na říšské radě takto: »Národ český byl tak vychován, že národní smýšlení jeho přišlo na zmar. V Praze je největším vůdcem národa, který v Čechách žije, staré protekční dítě všech vlád,

professor Masaryk. Professor Masaryk je agitátorem podvratných směrů a bere lidem vše, co jim sta generací předalo. Tento muž korumpoval (kazil) mládež a odňal jí za mlčení vlády lásku k našim dějinám, jen aby *národní smýšlení a křesťanská víra byly zničeny* a aby jen nějaká vlajka potom zůstala jediným pojítkem . . .« (pro koho tedy pracuje? Pro Prusko — pro protestanty . . . professor na české universitě zbožným Otcem vlasti, Karlem IV. založené!).

Pak ovšem není divno, že mládež pustne, že studentstvo brojí proti bohoslovecké fakultě, žádajíc ji míti odstraněnou z university, (!) ano že mši sv. za komedii považuje!

Když t. na právnické, filosofické a lékařské fakultě české university přilepeny byly vyhlášky rektorátu, jimiž se studentstvo vyzývá, by se na začátku školního rokuúčastnilo mše sv. a vyzvání Ducha sv. — přelepeny byly vyhlášky ty následujícím vyzváním: »Kolegové! Protestujte proti vyzvání rektorovu ku mši, proti komedii, kterou je zahajováno naše vědecké studium! Zbavme se již středoškolských klerikálních tradic! Doufáme, že všichni souhlasíte s naším projevem, k jehož sankci nebylo možno posud svolati studentstvo jako celek« (»Čech« č. 282 z r. 1904).

Tak tedy český otče a zbožná matko, dřeťe se do únavy pro dítě své a vychovávejte si je pečlivě — a čeho se jednou dočkáte? Komedii nazve, co vám jest nejdražší, co sám Syn Boží

ustanovil a činiti rozkázal na svoji památku (Luk. 22, 19) — i jak bude se asi chovati k vám? Syn bez víry, bez Boha bude i bez citu, bez lásky a to přičiněním těch, kteří vám ho měli vzdělati — oni však ho zkazili za vaše peníze, za vaše mozoly! Budete to ještě dále trpěti — neozvete se k takovému bezpráví? Pak byste také nebyli politování hodni, pak by vám to patřilo!

Při tom třeba poukázati na to, že ti hajitelé naší mládeže odvolávají se na Komenského a Havlíčka, o nichž v poslední době pořádají přednášky, a kterých používají jakožto beranů pro hlásání svých nevěreckých zásad! Byl ovšem J. A. Komenský, jsa jiného vyznání, zaujat proti katolicismu, jako vůbec protestanté a sekty s nimi spříbuzněné, ale čemu učil k. př. ve své »Veliké didaktice« o náboženství dítek? Slyšme: »Od prvního hned užívání očí, jazyka, rukou, nohou ať se dítky učí k nebi vzhlédati, ruce vzhůru spínati, Boha a Krista oslavovati, před neviditelnou velebností kolena skláněti a ji ctíti« (Meč IV., 12) — to zní trochu jinak než: »Pryč ze škol s náboženstvím!« či ne? A lidé, kteří toto zrádné heslo hlásají a náboženství, jak mohou zlehčují a tupí, odváží se Komenského sobě přivlastňovati? Ten by asi na takové vychovatele vzal ne pouze bič a důtky, ale pořádný karabáč a býkovec a vyhnal je ze škol!

A což Havlíček? Ten satyrou svou nešetřil nikoho, ale proto církve si vážil a přál si, by

škola s ní svorně pracovala, a ne proti ní štvála a náboženství ze svých síní vyhazovala! Napsal k. př.: »Učitelstvo i kněžstvo pracovalo by k jednomu účelu, k pravému ušlechtění lidu, náboženství by získalo skrze školu a škola skrze vzdělané, zkušené kněžstvo . . .« tak přece nepíše člověk náboženství nepřátelský, za jakého jej vyhlašují naši nevěreční učitelové a řečníci. Jindy napsal Havlíček: »Též my myslíme, že musí být církev a škola spojena, má-li zůstatí církev pravou církví a škola pravou školou, a nenáležíme tedy do počtu lstivých nepřátel křesťanství« — slyšíte, vy moderní bezbožci? A opět: »Sjednocenost ve víře jest skutečně největší blaho pro národ, a zkušenost učí, že roztržky ve víře hubí všechnu i politickou sílu národů« — nuže, na koho padne jednou zodpovědnost, klesne-li národ náš a stane-li se otrokem německým, než na vás, vy štváči, kteří roztržky činíte, proti náboženství brojíte, ano je i ze škol vyhoditi chcete . . . Na Komenského a Havlíčka se odvoláváte, ale řekněte upřímně, že stojí za vámi, jako za vašimi soudruhy — socialisty, židé, či ne? Myslíme, že ano! Až posud věnovali se židé nejvíce lékařství, právnictví a zkrátka oborům hodně výnosným; teď jsou také učitelové hezky placení, i myslí si židé asi: To by bylo nyní něco pro nás! Ale dokud se vyučuje ve škole náboženství, vědí, že by to šlo těžko — proto obhájce žida Hilsnera pustil do světa heslo: »Pryč ze škol s nábožen-

stvím!« — a proč? Inu, aby židé mohli býti učiteli na katolických školách — by vedle bursy, obchodu atd. měli též školy . . . vždyť již Napoleon řekl, že »zlaté tele i čínskou zeď přelege« (»Naše Listy« XV., 8).

Všechna tři »moderní« hesla jsou špatná, jsou zrádná, jak jsme se přesvědčili; co se »Pryč od Říma!« týká, nejedná se hlasatelům tohoto hesla snad o víru lepší — to oni vědí dobře, že nemůže býti lepším, co založil Luther — než co založil Syn Boží! Vždyť právě v protestantismu bují nevěra, kostely jejich jsou prázdné, a pastoři nemajíce v Prusku co dělati, tahnou se do Čech, by zde duše lapali a kupovali, nač ne sta a tisíce, ale milliony z Německa sem se posílají. (Dle provolání superintendenta Meyera ve Cvikově vydal »výbor ku podpoře evangelické církve v Rakousku na hnutí Pryč od Říma« již 1,113.600 M. — potřebuje hned 100.000 — a pak ročně až na další půl třetího sta tisíc marek . . . »Naše Listy« XV., 14.) Ó ne, na víru by oni tolik nevynaložili, nevěříce již ani v božství Ježíše Krista . . . ale o zemi českou se jim jedná! Ta jest jim trnem v oku, tu by rádi měli a proto vždy — od prvopočátku až na naše doby — byli němečtí protestanté v důvěrném styku s protestanty českými a tyto vydatně podporovali! Vědíť Němci dobře, pokud Češi budou katolíky, že se zrádci své vlasti tak snadno nestanou — a proto usilují učiniti z nás protestanty, doufajíce, až budeme

s nimi jedné víry, pak že to bude hračkou — neboť kdo zradí víru a Boha, proč by nezradil též rodné země, svého národa!? Jest tedy a znamená »Pryč od Říma!« nejen pryč od církve katolické, jejíž hlava, sv. Otec, v Římě sídlí, nejen pryč od Krista k Lutherovi, k Berlínu — ale i pryč od Rakouska, pryč od Prahy — k Prusku! Není to tedy heslo nejen církve- ale i vlasti-zrádné.

Co se manželství týče, jež chtějí lidé zvrhli a prostopášní na pouhou smlouvu snížit a je za rozvážitelné prohlásiti, by v nové a nové sňatky mohli vstupovati, uvažme, že více sluší poslouchati Boha, než lidí« (Skut. apošt. 5, 29), více *věřiti* Kristu — Synu Božímu, než arcikacíři a ďáblu« Lutherovi, jak se sám nazval! A Ježíš Kristus poroučí: »Protož co Bůh spojil, člověk nerozlučuj« (Mar. 10, 9). Vzpomínáme si tu výroku velikého učence francouzského (Montesquieu-a): »Každý národ, který chce býti veliký a silný, musí věřiti — a když nechce věřiti, musí otročiti!« (Meč I., 48).

Ohledně školy konečně, z níž má býti náboženství vypuzeno, budiž naším heslem: Ne s náboženstvím ze škol, ale s neznabohy! Ti tam nepatří — křivopřísežníci patří jinam! Učme se od svých souvěrců v Americe, co ti všechno obětují pro své kostely a školy! Dvě až tři sta kostelů a to nádherných staví ročně katolíci američtí a všecko ze svých kapes a to rádi platí. Začali takřka s prázdnýma rukama a mají nyní

10.000 světských a 4000 řádových kněží, jež si sami vydržují, bez pomoci státu! A což školy katolické v Americe! Za posledních 30 let postavili si katolíci američtí 4300 farních škol za 26 milionů dollarů (= 130 milionů korun). Vydržování jich vyžaduje ročně 5 milionů dollarů. I to všecko platí katolíci z vlastních kapes! Mimo to jest 870 vyšších učelišť pro chlapce i dívky, 1200 lidumilných a zároveň vyučovacích ústavů, sedm katolických universit atd. atd. (»Čech« 31. roč. 330 č.) Hle, takové oběti přinášejí katolíci za mořem pro svoji víru, pro své školy — a my chtěli bychom si to nechat všecko vyrvati, ke všemu mlčeti? Pak bychom věru nebyli hodni toho slova »katolík a Čech« i musili bychom se báti, by nenaplnila se o nás slova Písma sv.: — »že jsi vlažný . . . počnu tě vyvrhovati z úst svých« (Zjev. sv. Jana 3, 15).

Roč. XIV.

Čís 4.—6.

Vycházejí šestkrát do roka ve volných lhůtách.
Předplácí se na celý rok 60 h, do něm. zemí 70 h,
do ostatních zemí 80 h. — Jednotlivá čísla stojí
10 h, do něm. zemí 12 h, do ostatních zemí 15 h.

□ HLASY □
SVATOVÁCLAVSKÉ.

Sbírka časových brožur.

Majitel a vydavatel **Družstvo Vlast** v Praze 570-II.
Redaktor **Vlastimil Hálek**, farář v Liboci u Prahy.
• Administrace Praha, čís. 570-II., Žitná ulice. •

Msgr. Th. Dr. RUDOLF ZHÁNĚL:

ALOIS DOSTÁL.

Životopisná črta.

V PRAZE, 1914.

Tiskem a nákladem družstva Vlast.

ALOIS DOSTÁL.

Životopisná črta.

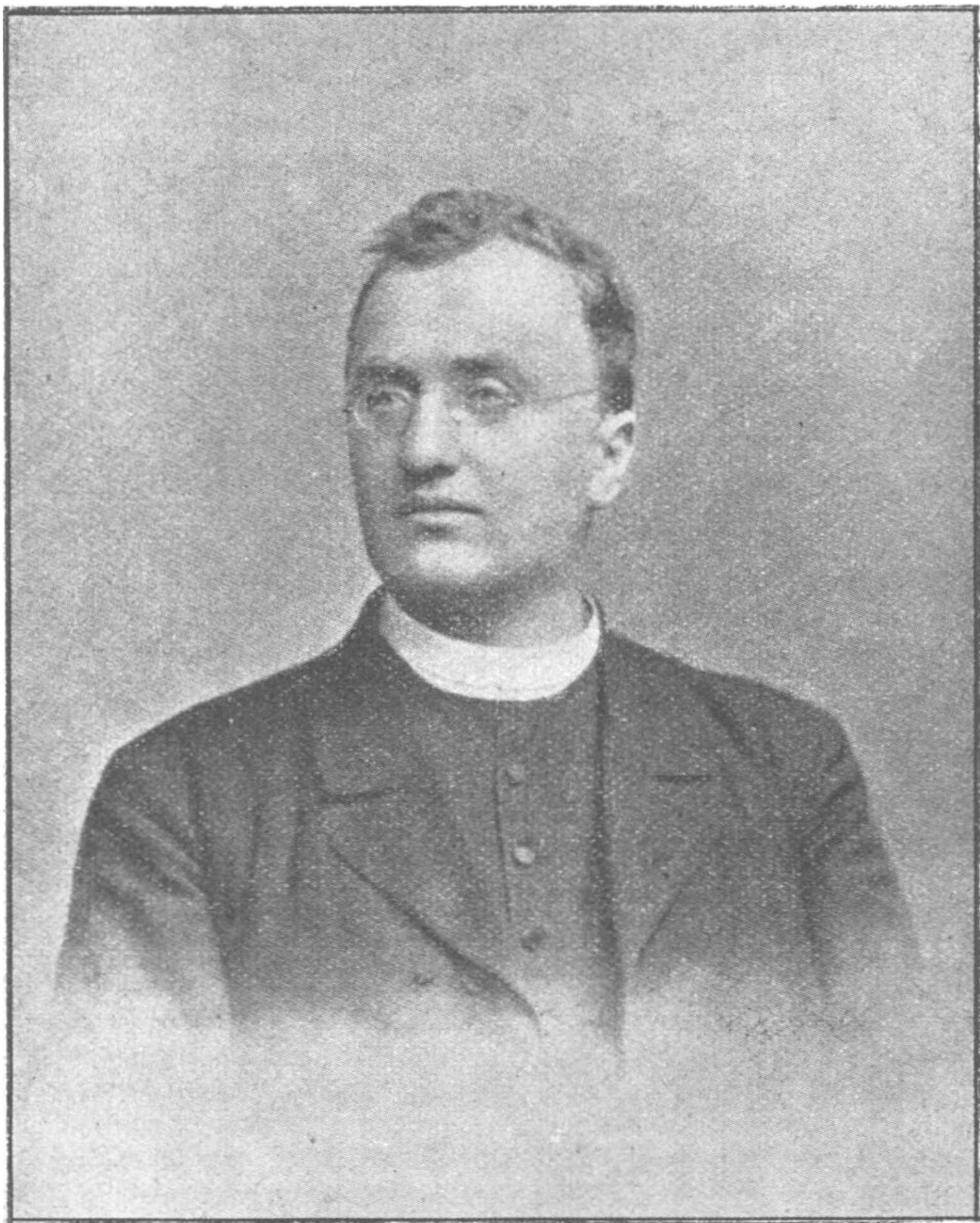
Ku památným 55. narozeninám, 30. výročí svěcení na kněze, jakož i ku 35. výročí činnosti spisovatelské našeho slavného a oblíbeného povídkáře

napsal

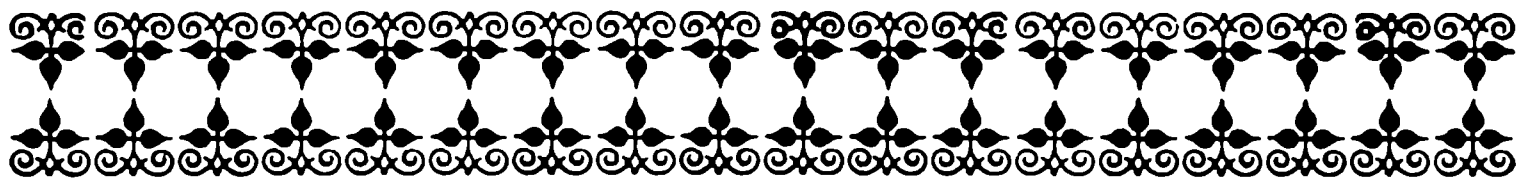
Msgr. Th. Dr. Rudolf Zháněl,
t. č. děkan kollegia doktorů bohosloví v Praze.

S podobiznou a několika vyobrazeními.

Alois Dostál
kníže. notář a farář
v Olvadlech.

Úvodem.

Širá nehostinná nekonečná poušť. Do nedozírna prostírá se jen šedý horký písek, nad ním klene se obloha, jasná jak azur, s něhož žhavým rubínem pálí jižní slunce. Poutník, který na hrbatém »korábu« pouště spěchá osamělou tou krajinou, je unaven. Vždyť cestuje již několik dní sám a sám jednotvárnou tou zemí, jeho zásoby potravin a vody se ztenčil, kdož divil by se, že prahne celou duší po oddechu, po odpočinku, po hltu čerstvé pramenité vody. A tu hle, najednou zjevuje se rozpálenému zraku jeho libý obraz. Vidí před sebou dávno vytouženou krajinu, vlají v ní vějířovité palmy, kyne stinný chlad, zurčí jasný pramen. Pobízí tedy věrné zvíře k rychlejší chůzi. Ale čím více spěchá, tím více zdá se luzný obraz prchatí před znaveným jezdce, až se konečně v horkém vzduchu rozplyne v niveč. Byla to jenom klamná »FATA MORGANA!« . . .

A zase ubírá se poutník dále písčitou pouští. Konečně k večeru přistane na dávno vytoužené oáse. Tam občerství sebe i své znavené zvíře pramenitou vodou, doplní své zásoby, okřeje na duchu i těle, posílen nastupuje druhého dne s novým zápallem další svou cestu.

Čím jsou poutníku na poušti svěží oásy, čím jsou plavci na rozbouřeném nočním moři světelné majáky, tím jsou nám na cestě pozemské, v bouřích životních dobří spisovatelé. Nejsou to klamné tata morgana, jež znavenému neskytnou ničeho, nejsou to matné bludičky, jež zavádějí na bezcestí, ale jsou to vůdcové dobří, spolehliví, svědomití, zkušení, rady jejich jsou směrodatny, blahoslaveni, kdo se jimi řídí!

Dobré spisovatele sblížovati, díla jejich vydávati, je ve tvůrčí snaze podpořiti, nadějně talenty vychovávatí k účinné práci literární, učinilo sobě Družstvo VLAST úkolem. Proto vydává také měsíčník, věnovaný literatuře, vědě a umění. Po smrti nezapomenutelného a nenahraditelného zakladatele Tomáše Škrdle nesou tyto modré sešity na čele svém jméno Aloise Dostála. Jméno to je velmi chvalně známo po všech našich krajích. Všude, kde se česky mluví, píše a čte, znají také jméno Dostálovo, který již 35 let pracuje neunavně na poli literárním. V kalendářích i ročenkách, v časopisech, denních listech a novinách, v periodických publikacích a knihovnách všech možných směrů, i ve velice četných spi-

sech samostatných, objemných i menších, čteme Jméno Dostálovo. Věru, kdo nechtěl by proto více dověděti se o velepilném tom pracovníku na národa roli dědičné? Za tím účelem věnovala literární sekce VLASTI tomuto nejplodnějšímu našemu spisovateli dne 1. března 1914 čestný večer, a za tím účelem uveřejňuje se i na tomto místě jeho životopis.

Družstvo »VLAST« a zvláště jeho »Literární Sekce« plnilo takto jeden z posledních odkazů přezasloužilého svého zakladatele, nedávno zesnulého Tomáše Škrdle. Dle jeho úmyslu měl se slavnostní večírek tento konati již v roce 1913 na pamět 55. narozenin a 30. výročí svěcení na kněze našeho neunavného Dostála. Nenadálým úmrtím zakladatelovým byla odročena tato zamýšlená oslava. Vzpomínáme také vděčně 35leté velepilné spisovatelské činnosti nejplodnějšího našeho lidového povídkáře,

---

Několik dat životopisných.

Domovinou Aloise Dostála je líbezně romantický kraj podhůří orlického v severovýchodních Čechách, kraj to, který dal nám již mnoho zdárných synův a dcer. Vzpomeňme jen Boženy Němcové, zrozené sice ve Vídni, ale v kraji tomto v Ratibořicích vychované! Josefa Ehrenbergra, Františka Košťála a jiných. Alois Dostál narodil se dne 2. července 1858 ve Kvasinách čili Kvasinách, — jak říká tamější lid. Je to pravá pohorská ves, roztroušená podél břehu říčky Alby a silnice. Nečítá ani 150 čísel s 1000 asi obyvateli, a přece musíme téměř hodinu dobře vykračovati, abychom jí prošli. Na zelených lukách u bublající Alby bělá se všude rozprostřené plátno, jsoutě Kvasiny sídlem v široším kraji známých bělidel. Kraj je tu pěkný, příjemný. Lesnaté stráně střídají se s půdou vzdělanou, smaragdové bujné lučiny s pruhy rolí, osetých obilím. Tam měli rodiče Dostálovi, Josef a Barbora, rozená Pražáková, nevelikou usedlost, větší chalupu s políčky a lukami. Kromě Aloise měli Dostálovic ještě 2 syny a 2 dcery, Barboru a Antonii. Dcery se provdaly, syn Antonín hospodaří doposud na statečku, zděděném po rodičích, druhý Josef, strojník při panské pile, před časem zemřel. Rod Dostálův pochází z nedalekých Polomů, farnosti Běloújezdské a jest velice četný.

Zde v Kvasinách a v Solnici, městě sousedním, navštěvoval Alois Dostál národní školu; do

kostela chodil rovněž do nedaleké Solnice. Mají sice Kvasiny v zámku kapli sv. Antonína, než samostatné duchovní správy tu není; horní část osady je přifařena do Skuhrova, dolní, — ve které bydlili rodiče Dostálovi, — do Solnice.

Schopný hoch vzbudil pozornost učitelovu i katechetovu. Proto na jejich radu dali rodiče Aloise po prázdninách roku 1870 na podzim do gymnasiální přípravy, praeparandy, kterou měli v nedalekém okresním městě Rychnově nad Kněžnou Piaristé. Po dvě leta připravoval se Dostál, pak vstoupil do piaristického gymnasia Rychnovského, kde patřil vždy k prvním žákům. Bylo to však 10 hodně klopotných let. Každý den musil Dostál choditi z Kvasin, skoro 1 $\frac{1}{2}$ hodiny vzdálených, do Rychnova do školy. Vyšel časně ráno, vzav si sebou kousek chleba nebo buchtu, přišel pak až v pozdních hodinách odpoledních, na podzim a na jaře již skoro v temné noci domů. Jenom vždy po 3 měsíce zimní našli mu rodiče v Rychnově byt. V třetí třídě gymnasiální stihla Dostála trpká rána. Tenkráte umřela mu totiž milená jeho matička.

Odbyv si v létě roku 1879 na témže rychnovském gymnasiu s vyznamenáním zkoušku maturitní, vydal se Dostál ještě s jedním spolužákem pěšky na několikanedělní cestu. Toužil již dávno před tím nadaný mladík, aby viděl a poznal milé vlasti naše, o kterých tolik slýchal v gymnasiu a o nichž tolik byl ve volné chvíli

četl. Nejvíce vábila ho naše starobylá historická města a kraje, chtěl viděti Vltavu a Labe, pokochati se krásami hvozdnaté Šumavy, spatřiti památný český jih, poznati drahou sesterskou Moravu a bodré bratry Moravany. Kapes neměli sice mladiství ti dva nadšenci obtěžkaných zlatem, mnohdy napili se jen z křišťálové studánky u cesty, pojedli k tomu kousek suchého chleba, ale vnímavá srdce jejich byla spokojena a plna nových dojmů. Tak viděli tenkrát rozkvétající Pardubice se známou zelenou branou, průmyslný Kolín s památným děkanským chrámem a starobylou věží za vodou, Starou Boleslav s poutním chrámem a paládiem země české, stověžatou Prahu, kde pobýli dva dni. Benešov s jeho klášterní zříceninou, Tábor se širokým Jordánem, dotkli se Rakous, prohlédli kus Moravy s hlavními městy, s památnými hrady, a po několika nedělích znaveni se vrátili domů. Byla to jejich prvá pout světem.

Nejvíce však zalíbilo se mladistvým poutníkům ve zlaté matičce Praze. Tam zastavili se na památném Karlově mostě. Prohlíželi s úctou přerozmanité sochy světcův, hleděli se zanícením ke královským Hradčanům a velikolepému dómu Svatovítskému, pozorovali ztepilé věže mostní, zelené vzdušné kopule u Křižovníků a u sv. Mikuláše, za nimi i vedle nich celý les štíhlých věží, věžiček a cimbuří. V tom okamžiku dozrál také v ideálním Aloisu Dostálovi ten úmysl, kterým

zabýval se již dávno: od počátku studií chtěl se věnovati stavu kněžskému, tu pak rozhodnul se, že vstoupí do kněžského semináře pražského. Představil se tedy ctihodnému řiditeli knížecího arcibiskupského semináře v Klementinu Srdínkovi, později kanovníku Staroboleslavskému, předložil mu maturitní vysvědčení, vysvětlil pohnutky, které ho volají právě do semináře pražského, a byl hned přijat.

Koncem září 1879 rozloučil se Al. Dostál s rodným svým krajem, provázen požehnáním otcovským a modlitbami bratří i sester, odebral se do vzdálené Prahy na studia bohoslovná. Nový začal mu tu život. Odpadly již ty dlouhé cesty, které konával denně z Kvásin do Rychnova, nyní mohl se vši vervou věnovati jen milému svému studiu. Byl pak Dostál v Praze jedním z nejpilnějších bohoslovců. V kolejích poslouchal horlivě a pozorně všechny přednášky bohovědné, v dobách studiu vyhražených učil se příkladnou pilností. Ale nepřestával nikterak pouze na tom, co byla přísná povinnost. Navštěvoval i přednášky na jiných fakultách, zvláště ty, jimiž se mohl pro vznešený svůj úřad kněžský připraviti a zdokonaliti. Volných vycházek používal k návštěvě universitní knihovny, rovněž v domácí bohoslovecké knihovně byl častým hostem. Také sám kupoval si ze skromných svých prostředků dobré knihy, jimiž se dále vzdělával. Také chodil do akademického spolku, jehož byl členem.

V tuto dobu studií bohovědných spadají první Dostálovy pokusy literární. Dřímající tento talent probudil v pilném bohoslovcí Dostálovi tehdejší vyšehradský kanovník Josef Ehrenberger; znal ho ještě ze Solnice, kde býval kdysi farářem, v Praze pak navštěvoval ho bývalý farník, nyní bohoslovec Dostál, častěji. První vybidku spisovatelskou obdržel Dostál od tehdejšího představeného seminárního Dra Františka Krásla, nápotomního světícího biskupa pražského, který tenkrát byl redaktorem »Blahověsta«. Krásl vybidnul totiž Dostála, aby mu něčím přispěl do »Blahověsta«. Psal tedy Dostál básně a články vědecké, které se všeobecně libily. I posílal nyní své práce do »Čecha«, »Pražského Týdenníka«, »Zábavných Listů«, do jiných časopisův a různých kalendářů. Tentokrát dostalo se mu také prvního většího honoráře. Dodnes vzpomíná spisovatel Dostál na redaktora Skočdopole, který první mu vyplatil celou papírovou desítku, — t. j. 20 korun, — honoráře najednou. Pro bohoslovce, časnými statky ne právě oplývajícího, zajisté obnos zřídka vídaný! Jiní zase dávali mu honorářem knihy, jako na př. nakladatel Bačkovský, jemuž přispíval do »Studentských Listů«.

V pilném studiu a v milé společnosti stejně smýšlejících druhů rychle mýjela léta seminářská. Měl však Dostál v semináři mnoho krajanů ze severovýchodních Čech. Dosvědčuje to následující

episoda. Jednou přijel do Prahy tehdejší biskup královéhradecký Hais, aby ve chrámě Panny Marie Vítězné na Malé Straně oddal kteréisi šlechtické snoubence. Byli tam proto posláni bohoslovci, mezi nimi i Dostál, aby akkolytovali. Po církevní funkci promlouval biskup s nimi, a tázal se jich, odkud jsou. První byl z Opočna, druhý z Dobrušky, třetí z Kostelce. Biskup divil se nemálo a podotknul, že jsou z jeho diecése. I Dostála se ptal: »Odkud jste vy?« — »Z Kvásin,« zněla odpověď. — »To je přece přifařeno do Solnice a v mé diecési.« — »Ano, Biskupská Milosti,« odpovídal bohoslovec. — »A vy jste nešel do bohosloví v Králové Hradci? Vždyť přece je náš pan řiditel Suchánek také ze Solnice!« divil se biskup. — Než i všichni ostatní akkolyté byli z diecése královéhradecké. Biskup Hais divil se tomu nemálo, neříkal sice ničeho, ale jen povážlivě kývaje hlavou, odcházel. V semináři ptali se pak, jak že to dopadlo? Šelmy, poslali naschvál samé bohoslovce z krajů královéhradeckých!

V červnu roku 1883 odbyl si Dostál s výborným prospěchem poslední zkoušky bohoslovecké. Dne 7. července 1883 klečel ještě s četnými spolužáky před oltářem nejpamátnější naší velesvatyně u sv. Víta na Hradčanech, aby přijal posvátné svěcení kněžské. S Dostálem byli v chrámě také přítomni jeho otec, bratři a sestry. Druhého dne pak obcovali první mši svaté, čili

primici, kterou oslavil náš novosvěcenec na nejposvátnějším místě, jež vůbec ve vlastech našich je, totiž na oltáři, zvedajícím se nad hrobem našeho největšího a nejmilejšího národního světce, sv. Václava. Kdož může popsati slovy city, které v těchto posvátných okamžicích jímaly dobré jeho srdce! Když ponejprv podává svým pokrevným přátelům Nejsvětější Tělo Páně! Když pak po mši svaté žehnal je posvěcenou rukou kněžskou! Jenom jedna vzpomínka kalila radost primiciantovu a jeho rodiny: nebyla tu dobrá matička, kterou již před desíti lety povolal Pán. Za to tím vroucněji vzpomínal jí primiciant i přítomní ve zbožných modlitbách.

Po pražské primici zajel si Dostál do domova, kde v Solnici ještě uděloval novokněžské požehnání a také několikráte kázal milým svým rodákům. Potom se ještě rozhlédl trochu po milých našich vlastech. Ale neměl mnoho času na to; než se nadál, přišel z Prahy veliký bílý papír, jmenovací dekret, kterým byl nadaný novosvěcenec poslán působiti na půdě nad jiné těžší, totiž v tovární a průmyslové osadě Horním Stupně, okresu Rokycanského, nedaleko Plzně. Farní osada Horno-Stupenská je velice rozlehlá, čítá na 7000 duší, které jsou rozděleny v 10 vesnicích, v okolí jsou uhelné doly, několik továren a velikých průmyslových závodů; farníci jsou až na nepatrné výjimky národnosti české. Vším mladistvým zápalem dal se tam nový kaplan do

práce. Farářem měl tu staršího zkušeného kněze Josefa Černoouse, který působil delší dobu jako duchovní správce v trestnici, a pilného, vždy laskavého, ochotného, horlivého kaplana brzo si zamiloval, sdíleje s ním z bohatých svých zkušeností. Zasloužil si to však Dostál plnou měrou. Byl neunavným ve zpovědnici, ve škole, na kazatelně, byl činným v životě spolkovém, zvelebuje spolky ve farnosti, konaje v nich přednášky, zakládaje jim knihovny, rozdávaje členům dobré časopisy a knihy. Kdykoliv byl volán k nemocnému, hned spěchal tam s největší ochotností; nikdo nepřišel nikdy horlivému mladému knězi nevhod, třeba o půlnoci v největší vánici v třešutém mrazu ubíral se bez odkladu tam, kam volala ho svatá jeho povinnost. Každý den učil ve školách; ráno navštěvoval osady přespolní, odpoledne katechisoval zase ve škole hornostupenské. Tak působil Dostál ve Stupně 7 let, od roku 1883 až do roku 1890. Zvláště poslední dva roky, kdy starý farář churavěl, spočívala celá duchovní správa a zodpovědnost na něm. Při vši té práci a námaze v duchovní správě byl Dostál také velmi bystře činným na poli literárním.

Při všestranné činnosti a neunavné horlivosti té kdož by se divil, že nestačil Dostálovi den! Že musil nastavití noc. Chodíval pozdě spáti, ráno pak časně vstával. Farníci, vidouce okna jeho kaplanky až pozdě do noci ozářená, ráno pak již před pátou zase světlo rozžaté, ří-

kávali si: »Ten náš velebný pán ani nespí!« Horníci pak a dělníci řídili dle jeho osvětlených oken svou cestu k šachtám a do továren!

Ve farnosti hornostupenské měl Dostál příležitost poznati blíže život horníků, dělníků továrních a jiných menších lidí. Z domova znal již život rolnický, řemeslnický, živnost plátenickou a soukennickou. Z tohoto ovzduší čerpal také pro svou literární činnost. Neboť mladý kaplan pokračoval za svého pobytu v Horním Stupně pilně tam, kde jako bohoslovec tak pilně začal.

Svémi literárními pracemi podporoval Dostál především tehdejší naše časopisy. Byl pilným přispivatelem a dopisovatelem »Plzeňských Listů« a »Plzeňského Obzoru«. Ba již i na Moravu proniklo tehdy jméno jeho, jako jméno velmi obratného literáta. Zasloužilý P. Placidus Mathon, ředitel knihtiskárny benediktinské v Brně, požádal mladistvého kněze, aby psal mu do jeho dělnického listů: »Dělníka«, »Obecných Novin«, »Budoucnosti« a jin. feuilletony. Tak po dlouhou řadu let četla celá Morava i Čechy v novinách jmenovaných velmi zdařilé črty, obrázky a povídky ze života havířů, sklenářů, dělníků továrních, ze života rolníků, venkovanů a měšťákův.

Ale také větší práce vyšly tehdy z neunavného péra Dostálova. Jsou to povídky: »Dobroděj«, »Šichtárka«, »Bez stávký«, »Rozbouřené živly«, a mnohé jiné. Tehdy ještě žijící, o 9 let starší kněz a spisovatel Václav Beneš Třebízský

všimnul si slibného talentu Dostálova a doporučil ho témuž nahoře jmenovanému P. Placidu Mathonovi pro »Zábavnou bibliothéku«, v Brně vydávanou. Na výzvu tu napsal tam Dostál dějepisné povídky: »Za svatováclavskou korunu«, »Asyl« a jiné.

V přehojné činnosti Dostálově v Horním Stupně nesmíme přehlednouti jeho krásných přednášek, které pořádal na různých místech. Budiž tu jen zmíněno toto. Dostál přednášel nejen ve spolcích výslovně katolických, nýbrž milerád propůjčoval svých zdatných sil i jiným spolkům vlasteneckým. Tak přednášel v Besedě plzeňské »O lásce k vlasti«, v Pošumavské Jednotě v Radnicích »O tom, co přináší nám cizina«, při sletu Sokolů župy plzeňské na Březině »O Kašparu Šternbergrovi,« ve Vranovicích, kde pomáhal zakládati čtenářskou Besedu »O dobré četbě« a mn. j. Tato vzácná, ušlechtilá, nezištná činnost Dostálova zaslouží obzvláštní zmínky právě v době přítomné, kde vyhostují se kněží ze společnosti vlastenecké, a kde pomlouvají je mnozí, jako by nesloužili věci národní!

Na jaře roku 1890 umřel po dlouhé nemoci farář hornostupenský Josef Černošous, s nímž v bratrské shodě Dostál pracoval 7 let. Zvláště v posledních 2 letech byl Dostál neduživému a upracovanému tomu knězi mocnou oporou. Farníci hornostupenští zvykli si v době té na mladého kněze toho a vážili si jeho neunavné vše-

stranné činnosti tak, že prosili, aby nechali jim ho tam hned za faráře. Protože však bylo mnoho daleko starších žadatelů, nemohlo býti vyhověno této prosbě. Když skončila se administratura k Horním Stupně, byl Dostál poslán za administrátora na Velíz u Rakovníka, v lesích křivoklátských, kde za několik měsíců byl jmenován farářem.

Velíz je památná hora, vypínající se velmi malebně ze šumných lesů křivoklátských, obklopená četnými romantickými idyllickými zákoutími, kde skoro každý krok připomíná velikou naši minulost. Na Velízi byla již ve starých pohanských dobách českých osada. Počátkem XI. století byl na vrchu tom přepaden od nepřátelských Vršovců český kníže Jaromír, osamotněv na lovu, ale osvobozen pomocí lovce Hovory. Na památku svého zachránění dal na tom místě asi roku 1012 postavit kapli ke cti sv. Jana Křtitele, jehož přimluvě přičítal svou záchranu. Chrabré kníže Břetislav odevzdal asi po 15 letech svatyňku Benediktínům z Ostrova na Vltavě u Davle. Tito založili tu poustevnu, která byla počátkem století XIV. proměněna v probošství, k němuž byl i přistaven veliký nádherný kostel. Žel Bohu, že ve bratrovražedných válkách husitských vzkvétající Velíz i s chrámem byl proměněn v sutiny. Stalo se to roku 1421. Koncem století XVIII. byla zbořenina opět poněkud opravena a kostel ke cti svatého Jana Křtitele znovu vysvěcen. Roku 1787

byla tu zřízena fara. Patří k ní osady Kublov a Broumy, které leží dole pod kopcem v údolí. Na hoře Velízu málem o 200 metrů výše ležícím, — dle generální mapy je vrchol Velízu 578 m nad hladinou moře, — je pouze kostel, fara a stavení. Farnost má na 1900 duší národnosti české.

Na Velízi ocitnul se Dostál z hlučného továrního, hornického a průmyslnického hluku v okolí plzeňském pojednou v idyllické, tiché lesní samotě. Tu zasvětil veškeren život svůj svým farníkům, staraje se, by povznesl kraj ten materielně i morálně.

Především pečoval o to, aby znovu byla na paměť uvedena starobylá sláva historického Velíze všemu okolí i širší veřejnosti. Za tím účelem přednášel o dějinách Velíze na různých místech, tak na př. zpěváckému spolku z Hořovic, jenž z nedalekého okresního města sem podnikl výlet. Pak napsal celou serii prostonárodních poutavých dějepisných a popisných statí do pražské „České Politiky“. Kromě toho volil pro své historické povídky a jiné črty látku z okolí Velíze. Rovněž upozornil na blízkost rodiště Jungmannova, na Hudlice a na Kublov, kde se narodil známý náš Zvonař. Tak šířila se známost Velíze, jeho památných dějin i jeho přírodních krás po milé naší české vlasti. Na Velíz, kam dříve jen některý poutník z Křivoklátských lesů náhodou zabloudil, chodívalo od doby té mnoho turistů schválně,

aby poznali a shlédli proslulé ty kraje. Častým hostem byla tu i knížecí rodina Fürstenbergská která nikdy neopomenula zastaviti se v kostele na faře. Nejvíce však ukázalo se, co učinil Dostál vzhledem k návštěvě cizinců pro Velízsko a okolí, o pouti Velízské. S takovou okázalostí za tak hojné návštěvy nekonala se ještě nikdy před ním.

Jinou věc, o kterou se zasadil Dostál na Velíze ku prospěchu a dobru celé farnosti, bylo zlepšení poštovního spojení. Do kraje toho docházivala pošta jen třikráte v týdnu. Obecní posel chodil do Žebráka, starobylého to města asi 2 hodiny vzdáleného, kde obstaráváje různé záležitosti a nákupy, zastavil se také na poště. Dostál postaral se, aby v přífařeném Kublově byla zřízena poštovní expeditura, která měla přímé připojení ke vlakům ve Zdicích, asi 1/2 hodiny vzdálených. Pak měli poštu denně, která nyní je povozná.

O povznesení morální staral se horlivou činností na poli duchovní správy. Již na první štafety své, v Horním Stupně, byl Dostál oblíben, jako výborný kazatel. Zvláště však na Velíze připravoval se pilně k duchovním řečem, jak dokazují četná kázání, uveřejněná dobou tou v »Posvátné Kazatelně«, v »Pastýři Duchovním« a j. O živobytí sociální pečoval zakládaje v Kublově spolek katolických jinochův a mužů »Jaromír«. O taktičnosti, s jakou si tu vedl, svědčí ta zvláště nyní

řídka okolnost, že také tři místní učitelé přistoupili ke spolku tomu za členy.

Na Velízi, kde každým skoro krokem potkává nás veliká slavná naše minulost, věnoval se Dostál, — jako na osvěžení mysli po namáhavé práci v duchovní správě a ve škole, — horlivému studiu dějepisnému. Láska k dějinám milé naší vlasti dřímala od jakživa v jeho vnímavém ideálním srdci. Vždyť zrodil se a vyrostl v podhůří orlickém, kde o české dávnověkosti mluví zříceniny četných hradův, zvláště na Žampachu, Skuhrově a v Novém Městě nad Metují. Na Velíz však, kde hned u příbytku svého měl památky staročeského stavitelství, četné lidové zkazky z naší dávnověkosti, odkud pozíral do širého kraje s ponurými věžemi hradu Žebráka, s rozsáhlým rozpadajícím se Točníkem, s majestátným Křivoklátem, se zapomenutým hradiskem Stradonickým, kde často vídal ves Hudlice, — rodiště Jungmannovo, — a ves Kublov, — rodiště Zvoňovo, — tam mimoděk zahloubal se dumavý jeho duch do naší pohnuté minulosti. Z ní, jakož i z horlivého upřímného styku s okolním lidem, jak to jen Dostál dovede, vyvážil mnohou vzácnou perličku, již uložil ve svých dějepisných povídkách. Zachovalat se doposud v ústním podání našeho lidu mnohá zajímavá zkazka historická, jež není doposud napsána. O takové zajímal se Dostál nejvíce, a používal jich, jako námětů ke svým ušlechtilým povídkám dějepisným.

Psal tehdy Dostál dějepisné povídky do »Vlasti«, do »Hlasů tiskového spolku«, pro »Naši Mládež« a jinam. Tenkrát vyšly ponejprv v nádherném illustrovaném vydání jeho dějepisná vypravování »Za slávy otců«, jež se tak zalíbily a rozšířily, že za nedlouho muselo býti uspořádáno ještě druhé vydání. Jiný užitek tohoto horlivého studia dějepisného i folkloristického zjevil se v bohatém materiálu, který sebral v kraji tomto pro národopisnou výstavu.

Na Velízi byl Dostál spokojen, neboť mohl tu horlivě pracovati v duchovní správě, i ve volné chvíli vzíti milé své péro do rukou. Než po pěti-letém pobytu viděl přece potřebu, zažádati jinam. Namáhalaf ho ustavičná chůze do vrchu. Bylof mu, kdykoli šel do školy, kdykoli volala ho povinnost k nemocnému, kdykoliv šel mezi své farníky nebo do spolku katolického, slézati s vrchu a pak zase jíti na horu. Obával se, by toto neustálé stoupání nepodrylo jeho sil a zdraví. Proto roku 1895 zažádal o faru v Křečovicích, v kraji Benešovském u Prahy, mezi Neveklovem a Sedlčany. Fara tato byla mu také od představených udělena.

V Křečovicích, kraji odlehlém, v zákoutí, daleko od dráhy, v líbezně pahorkatině, obývané pilným českým lidem rolnickým, kde v půvabné rozmanitosti střídají se obdělané lány se šumnými lesíky a háji i smaragdovými lučinami, otevřelo se opět vlasteneckému horlivému knězi

opět široké pole působnosti. Dostál začal s těmi nejmenšími, s dětmi. Ve farnosti křečovické, která se skládá ze 13 menších vesnic a několika samot, mají některé děti daleko do školy; jsou pouze ve 3 osadách školy, z ostatních 10 osad a samot chodí děti přes pole do školy. Aby chudé děti, zůstávající ve škole přes oběd, měly alespoň talíř teplé polévky ku svému suchému chlebu, zřídil tu polévkový ústav. Potřebné peníze vyprosil u dobrodinců, s dětmi pak nacvičil divadla, jichž čistý výnos byl věnován tomuto šlechetnému podniku. Hrál se po nejvíce v době vánoční. Dostál byl režisérem i cvičitelem, ba sám také napsal potřebné divadelní kusy »Štědrý den chudých i bohatých«, »Na dušičky«. Divadlo líbilo se všeobecně malým i velkým, kusy byly několikráte opakovány a tak získán šlechetnému účelu mnohý groš. Aby dospělejší mládež nevyšla na prázdno, cvičil Dostál i s nimi vhodné kusy divadelní, jež při všech nedostatcích tohoto vzdáleného venkova, — nebyloť jeviště, kulis, kostýmů, ochotníci provozovali hru svou jenom na pouhém podiu, — přece se dobře vydařily a lid vzdělaly. Všem, dětem, mládeži, dospělým půjčoval kromě toho Dostál knihy ze své knihovny, rozdával kalendáře, brožury, časopisy, noviny, nelituje nákladu s tím spojeného.

• Při vsí této kulturní unavující práci nevy pustil Dostál z ruky svého dovedného péra. Ten-

kráte převzal redakci několika lidových kalendářů, jako: »Národního kalendáře,« »Mariánského kalendáře,« »Svaté rodiny a jin., kteréž ku všeobecné spokojenosti rediguje pečlivě dosud. Redakční práci svou neomezuje však pouze na to, že vřadí do úhledných těchto kalendářů práce osvědčených literátův, ne, nikoliv. Tím není práce svědomitého redaktora ještě vykonána. Dostál sám čte pozorně každou práci, aby poznal, hodí-li se do rámce kalendářního, je-li obsah její nezávadný. Proto nestane se mu to, co — Bohu žel — vidíme někdy jinde: že zařadí se do katolické sbírky stať, která nikterak neodpovídá názorům křesťanským! Kromě toho píše Dostál do všech těchto kalendářů přehledy důležitých událostí během roku, několik delších povídek, ke kalendariu připojuje zajímavé vlastenecké, dějepisné a vlastivědné články s příhodnými obrázky.

Doba skoro 12 letého pobytu v Křečovicích obohatila však také zábavnou literaturu naši četnými delšími pracemi Dostálovými. Látku k nim bral spisovatel zvláště rád ze svého okolí. Tak vznikly jeho rázovité povídky 'ze života venkovského a rolnického, na př. »V přípravě a zápasech života«, »Za vyšším cílem«, »Z proudů života,« »Syn své matce«, »Z dob těžkých zkoušek« atd.

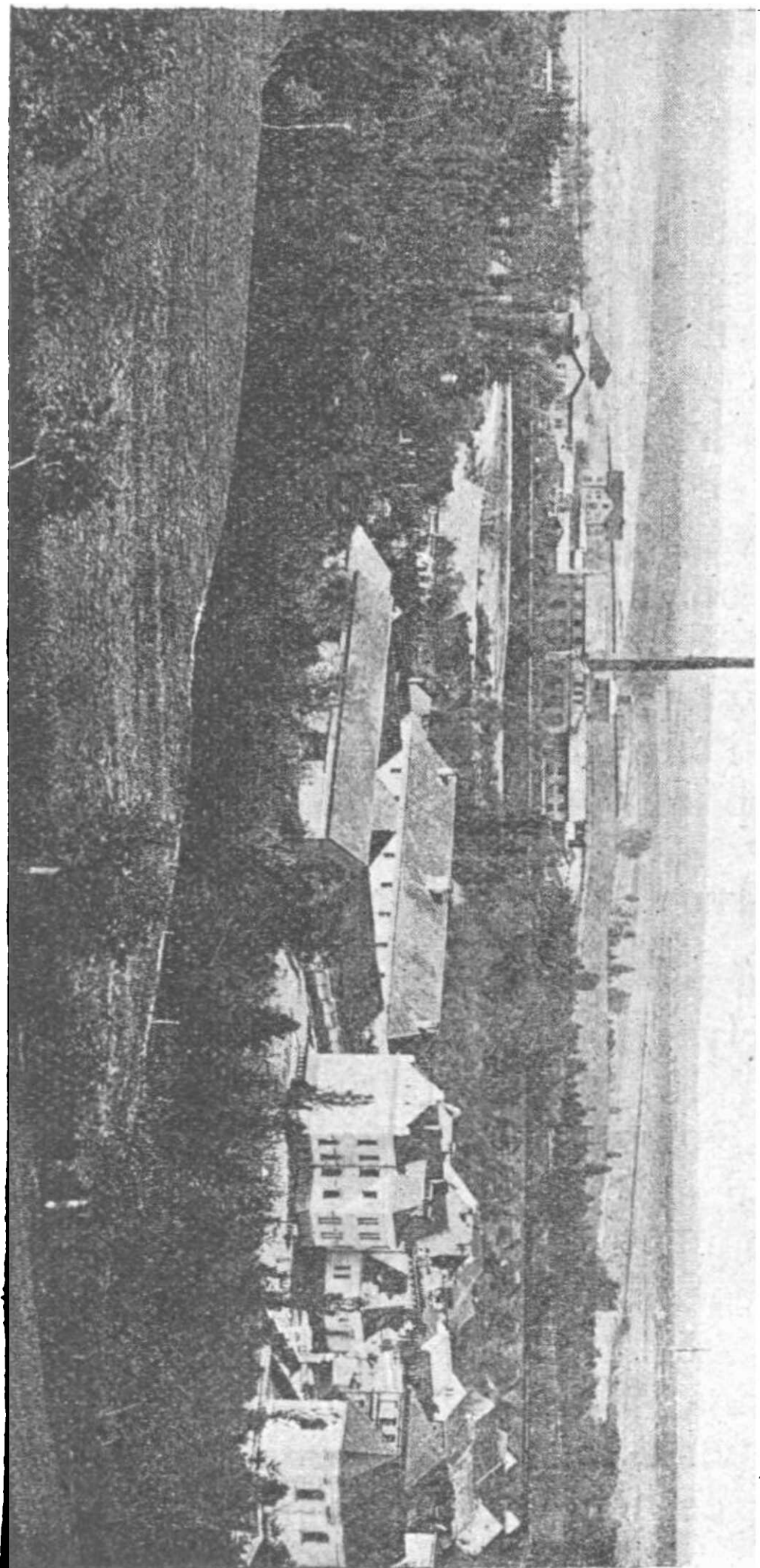
Ve farnosti křečovické měl Dostál velmi hodný zachovalý lid, který si svého horlivého, všestranně činného, o jejich opravdové dobro upřímně se

starajícího duchovního správce na výsost vážil. I zde se přičinil o poštovní expedituru. Dostál však jen postrádal lepšího spojení s naším literárním střediskem, s Prahou. Cesta, kterou přece jenom musil nejednou k vůli své literární činnosti tam vážiti, byla z odlehlých, všeho železničního a poštovního spojení daleko vzdálených Křečovic, zrovna celou výpravou. Proto, ač nerad se loučil, zadal o taru v Ouhalech, roku 1906 uprázdněnou, kterou také skutečně obdržel.

Stěhoval se tedy náš Dostál roku 1906 z Křečovic do Ouval, blízko Prahy, kde působí, milován a ctěn od farníků i vší české veřejnosti doposud. Zajedme si v duchu do Ouval, abychom viděli, jak vypadá to v dílně »českého povídkáře«, jakož i abychom se osvěžili a povzbudili v milé jeho přítomnosti!

Návštěvou u českého povídkáře.

Bez úrazu šťastně minuli jsme hlučnou křižovátku Hybernské, Havlíčkovy a Dlážděné ulice v Praze II., kde električky řinčí, nákladní povozy duní, vozkové křičí, kde žene se neustále divoký zástup spěchajících lidí, a sedáme na začouděném státním nádraží do vlaku, jedoucího směrem k Českému Brodu. Vlak je nacpán, konduktér však těší nás, že za chvíli se v něm uvolní; většina jede prý do nejbližších stanic. Za chvíli se vlak hýbá, lokomotiva chrlí obrovské kotouče černého kouře, supajíc míjí řadu

Celkový pohled na Uvaldy.

dýmajících komínů karlínských a libeňských. Kraj, do něhož právě vjíždíme, není sice prohlášen nějakými obzvláštními romantickými půvaby, nicméně skrývá v sobě přece několik vlídných příjemných zátiší, na jejichž líbezném kouzlu potěší se oko i mysl naše. Tak zalesknou se podél tratě široké hladiny rozsáhlých rybníků u Kej

Nádraží.

a Počernic, zasazené v rám bujné zeleně, bílých venkovských chat a mírných návrší. Za Běchovicemi vnikne do vagonu otevřeným oknem libé šumění mohutných hvozdů jirenských, u lidu »Vidrholcem« zvaných. V Jirnách vystupuje mnoho Pražáků, ale i my již chystáme si své věci, neboť les řídne, vlak projížděje mírnou pahorkatinou, zelenými lučinami, pečlivě vzdělanými poli, blíží se k bílé české obci, zasta-

vuje, průvodčí vlaku pak volá: »Ouvaly«. Jsme u cíle, vystupujeme z vlaku a s námi hodný zástup Pražanův. Jsouť Ouvaly poslední dobou velmi oblíbeným letním sídlem Pražanů, rostou tam nové výstavné villy, jako houby po dešti. Vystupující z nádraží, máme je hned po pravé ruce.

Než tam se nezastavíme, ale překročíme železniční koleje a zahneme do staré osady. Otevře se nám široké náměstí na němž hned všimneme si jednopatrového úzkého domu. To je fara, příbytek našeho milého povídkáře, Aloise Dostála, tam dovolíme si vniknouti a navštívit českého povídkáře.

První, co spatříme hned při vchodu do fary, je veliký kříž a skříň s knihami. Je to knihovna pro děti a pro lid, kterou Dostál sestavil, a z které ochotně půjčuje knihy. Jako všude, tak stará se i v Ouvalech, aby dobrá četba co nejvíce se rozšířila.

V přízemí ouvalské fary je farní kancelář s velikými matrikami; obydlím farářovým jsou 3 světnice v prvním patře. Zastaneme ho tam, jak sedí u psacího stolku a píše jednu ze svých přečetných povídek pro náš lid. Má písmo velmi úhledné, jasné, čitelné, symetrické, píše rukopisy své jenom po jedné straně papíru, sazeči mohou věru míti radost z tak pěkných autografův. Ve světnici je, jako na faře ve všech jiných místnostech, ba i na půdě, hojnost knih, časopisů,

brožur, novin. Některé stojí pěkně spořádané ve skříních, jiné jsou na stole, na židlích, ba i na pohovce. Daříť se Dostálovi, jako všem milovníkům kněh: nemá již ani místa pro své tištěné miláčky. Mezi jinými leží tu i americké časopisy a noviny. Z nich zvláště americký »Hlas« otišťuje pilně všechny práce Dostálovy, a to hned, jak vyjdou. O dovolení netřeba se mu starati, neboť v Americe je úplná volnost, tam nechrání zákon autorství. Omlouváme se spisovateli, aby odpustil, že ho rušíme. Ale on ve své dobrodušnosti odkládá péro, vítá přívětivě, podává laskavě ruky a nabízí židli. Můžeme si tedy jeho »tuskulum« blíže prohlédnouti. Dostálův příbytek je při vší své nehledané jednoduchosti a prostotě jaksi milounký, přívětivý, že cítíme se tu jako doma. U jedné stěny stojí lůžko, u druhé starší pohovka, v koutech jsou skříně na knihy, uprostřed větší kulatý stůl, u okna, aby bylo dobře viděti, je psací stůl, u kterého náš neunavný spisovatel napsal skoro všechny své literární plody, — kus nářadí to, hodný proto vší úcty! Mezi nábytkem je košík s kvetoucími květinami, které spatřujeme také za okny. Poznáváme ze zaliby té vnímavou něžnou duši básníkovu. Na stěnách visí pendlové hodiny a několik svatých obrazů.

U fary je dvůr, dřevník, stodola a zahrada s ovocnými stromy. Celkem je ouvalská fara stavení neveliké, rovněž neveliké jsou tam příjmy.

Rádi bychom se podívali také do kostela. Pan farář bere hned ochotně klíče a provází nás tam. Je nám jíti přes širokou náves se sochou svatého Jana Nepomuckého, východní stranu

Farní kostel v Ouvelech.

uzavírá zánovní úhledná budova šestitřídní školy a dlouhý starší dům bývalé pošty. K severu je farní kostel, rázovitá to stavba s mohutnou věží, jak viděli jsme již, než jsme s vlaku sestoupili.

Ouvalský kostelík je zasvěcen »Zvěstování Panny Marie«, byl roku 1824 přestavěn a zbudována nová věž. Podobá se těm četným nevelikým kostelům okolí pražského, snad stával tu již před věky kostelík tvaru kulovitého. Na hlavním oltáři je veliká socha Panny Marie s Ježíškem, kolem býval kdysi hřbitov, který je nyní proměněn v kvetoucí sad.

Škola.

Prohlédnuvše si kostel a zvláště kazatelnu, s níž náš Dostál tak výmluvně, lidově, jímavě hlásá slovo Boží, jdeme lávkou přes potůček Vejmolu, který obtéká kostelík, do nevysoké, lesem porostlé stráně zvané »Hájem Ouvalským« a k »Holé Hostýni«, abychom se trochu vyšší »posice« poohlédli se po okolí.

»Ouvaly« zaslouží si skutečně své jméno; to řekne nám hned první pohled s kopce. Jsou rozloženy v líbezném úvalu, obtočeném mírnými lesnatými pahorky. Čistá ta osada s prostranným náměstím, bílým baňatým kostelíkem, se slibně se rozšiřující výstavnou čtvrtí villovou za černajíciemi kolejemi železničními, presentuje se nám s vrchu velmi pěkně, že neváháme zařaditi Ouvaly mezi nejlíbeznější partie na státní dráze v okolí pražském.

Na jihu spatřujeme dvůr »Hostín«, dle některých rodiště arcibiskupa Arnošta z Pardubic; je mu také postaven pomník ve stinném háji u železničních kolejí. Na jihozápadní straně Ouval vypíná se mírná hora, ve které dle místního podání se kdysi dolovalo. Všechny tyto zajímavosti ouvalské, jakož i blízký romantický osamocený kostelík sv. Jiří na Hradešíně, jsou naši staří známí z četby spisů a povídek Dostálových. Sebe menší lidová pověst nebo vzkazka dostačí jeho plodnému duchu a tvořivé fantasii, aby přioděl jí povídkou, jako by ze života čerpanou.

Hned po svém příchodu do Ouval postaral se Dostál o důkladnou opravu svého kostela. Pak přišla na řadu farní budova, kterou však musil roku 1913 ještě opatřiti novým krovem. V ohledu patronátním jsou v Ouvalech věru zvláštní poměry. Kostel je pod patronátem knížete z Liechtensteinů, farní obročí zadává však náboženská matice. Farnost čítá přes 2000 duší, které poslední

dobou hojně se rozmnožují četnými měšťáky, dlicími tu na letním pobytu. Kromě Ouval, které

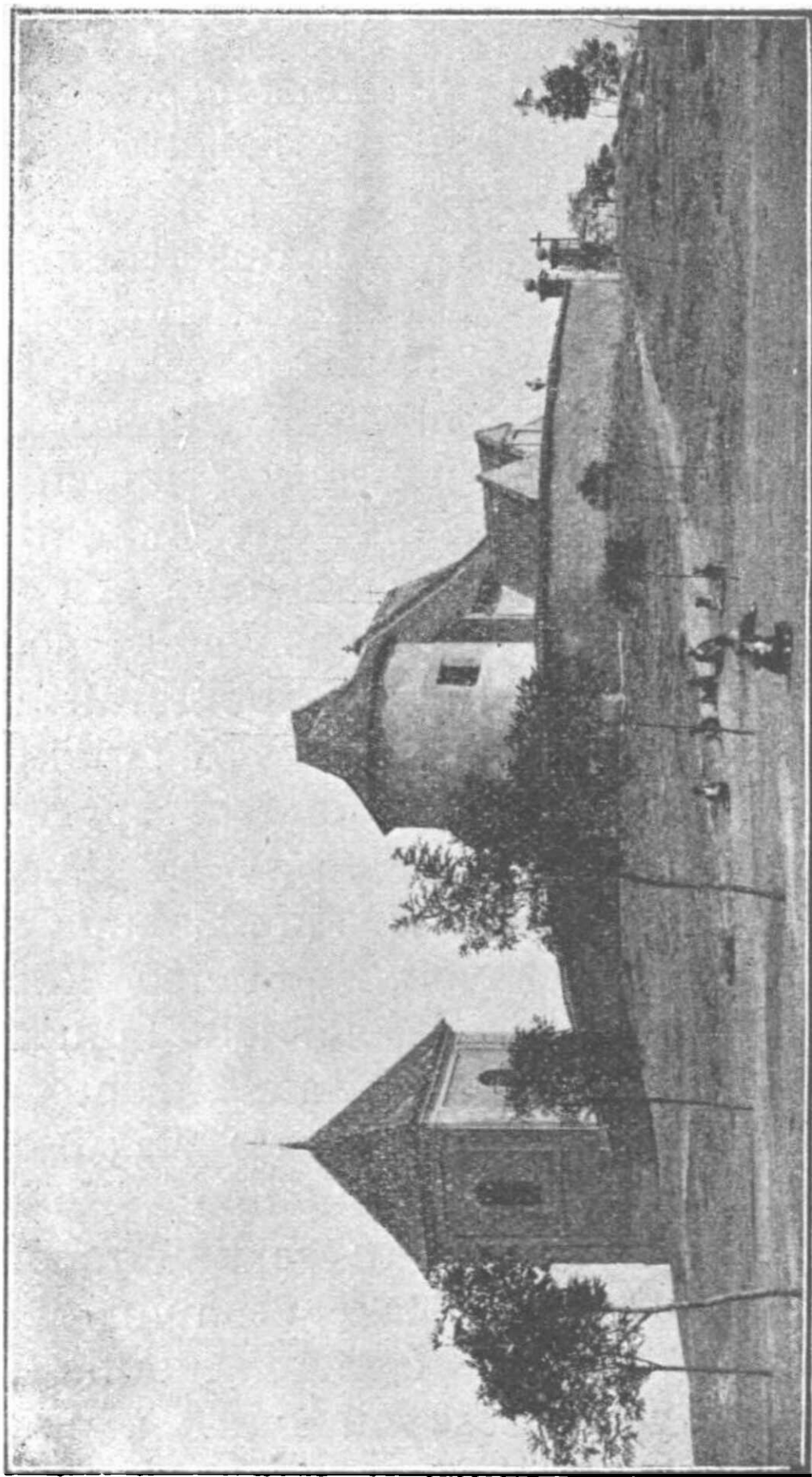
Pomník arcibiskupa Arnošta z Pardubic v Ouvalech.

jsou městysem, je sem přiřařena asi $\frac{1}{2}$ hodiny vzdálená samota Hodov, dvůr Hostín a myslivna v Oboře.

V této rozkošné krajině plyne pilnému Dostálovi život velmi rychle v práci duchovenské a literární. Každý den vstává v létě zimě o 5. ranní hodině. Tu sahá po breviři a vzdělávací knize. Pak jde do kostela, slouží mši sv., vykonává potřebné církevní funkce, vyučuje děti na zdejší škole. Práci literární a četbě věnuje každý den několik hodin. Odbírá skoro všechny naše časopisy a noviny, rovněž novinky trhu literárního. Odpoledne jde na procházku do okolních hájů nebo do prostranného Vidrholce. Večer zase věnuje četbě a literární tvorbě. Občas vyjíždí do Prahy, aby prohlédl a opatřil si tu literární novinky, setkal se se známými literáty, přečetl v kavárně noviny, zasedal v literární některé schůzi. Také je častým hostem v pražských knihovnách, muzeích, sbírkách a jiných vzdělávacích ústavech.

Dostál skoro každý rok cestuje. V mladších letech navštívil Itálii, Švýcarsko, Bavorsko, různé země rakouské; nyní nejraději chodí po Čechách a družně naší Moravě. Se zvláštní zálibou kupuje na cestách těch místní monografie; má jich již notnou sbírku, jako snad málo kdo. Z dějin pak jednotlivých těchto našich měst, vesnic a samot vybírá se zálibou náměty ke svým putavým dějepisným povídkám.

Náš povídkář je postavy statné, pravý to syn orlického podhůří. Plná jeho tvář je nahoře zarámována hustým, poněkud již prokvetlým vlásem. Na očích má brejle; jestiž velmi krátko-

Kostel na Hradešíně.

zraký; není však také divu, když tolik čte a píše.

V chování svém je Dostál prostý, milý, vlídný, otevřený, prostodušný, laskavý, ochotný, skromný, v každém slově a pohybu jeví se upřímná dobrota srdce a vzácná ušlechtilost duše. K lidu je velmi laskav a přívětiv, pro každého, i dítě, má vlídné dobré slovo. Je vskutku pravý gentleman ducha, který nikomu neublíží, dovede vše zaříditi tak, aby se na sporná mínění nenarazilo, aby nebyly uraženy city nikoho, jenž neumí nikoho zarmoutiti. Proto také těší se jako člověk, jako kněz, i jako spisovatel všeobecné oblibě, a to jak od svých spolubratří kněží, tak i svých představených, i svých farníků. Byl pro četné zásluhy své v duchovní správě a na poli literárním vyznamenán od svého diecésního velepastýře, Jeho Eminence arcibiskupa Leona kardinála ze skrbenských, hodností knížecího arcibiskupského notáře. Farníci jeho lnou k němu dojemnou láskou. Když pisatel těchto řádků jednou v Ouvalech vystupoval s vlaku, pravili spolu vystupující obyvatelé ouvalští: »Není kněz, jako kněz; ale my máme tu velmi hodného velebného pána.« Dostál je také čestným občanem několika obcí, čestným členem mnoha vlasteneckých spolkův, hasičských sborů a jin., rovněž byl vždy a je činným v životě veřejném. V Ouvalech byl brzo po svém příchodu zvolen do obecního výboru, předsedou místního odboru

Ústřední Matice Školské, jakož i do okrašlovacího spolku, který v tomto místě výletním má obzvláštní důležitost. V Praze zasedá ve výboru Píova spolku, je jednatelem Literární sekce Vlasti, jakož i redaktorem časopisu téhož jména, členem různých našich »Dědictví«, spolků knižních a spisovatelských. Jeho referáty v »Literární Sekci Vlasti« vynikají bohatou látkou a prozrazují jeho vzácný pozorovací talent, jakož i nevšední sečtělost a znalost současné literatury nejen tábora našeho, nýbrž i spisů vydaných jinde.

Spisovatel Dostál těší se pevnému zdraví, plné jeho tváře hoří zrovna mladistvou svěžestí. Je také mírným kneippiánem, se spisovatelem Janem Ježkem, známým to širitelem spisův a názorů faráře Kneippa u nás, spojovalo ho upřímné srdečné dlouholeté přátelství. Psal do »Českého Kneippa« a jiných toho druhů publikací.

Pohled do literární dílny.

První literární pokusy Dostalovy připadají do jeho posledních let gymnasiálních, kdy zvláště mocně působily na něho vlastenecké přednášky profesora Josefa Vycpálka a styk s Josefem Ehrenbergem, kdysi farářem v Solnici, později kanovníkem na Vyšehradě. Jako snad každý literát psal nejprve básně, v době studií bohosloveckých obrátil se ku prose, v níž vytrval dodnes. Alois Dostál je dojista nejplodnějším a nej-

všestrannějším spisovatelem českým doby přítomné. Není věru ani jednoho téměř odboru literárního, ve kterém by se nebyl s obzvláštní dovedností neosvědčil. Jeť obratným žurnalistou, zkušeným redaktorem, spisovatelem paedagogickým, folkloristou, homiletou, píše články vědecké, hlavně děje- a zeměpisné, náboženské, sepsal četné kusy divadelní, nejvíce však přilnul k belletrii, a to pro lid i mládež.

Dostál začal literární svou činnost, podobně jako všichni jiní, příspěvky do různých časopisů, nejprve básničkami a menšími články. Dlouhá léta byl nedělním feuilletonistou pražské »České Politiky.« Ač nyní píše práce větší, přece ještě doposud neštítí se i pracemi drobnějšími, krátkými noticemi, drobnými zprávami a pod. podporovati náš katolický tisk, hlavně »Vlast,« »Naše Listy,« »Čecha« a j. Tyto menší práce rozesílá do světa buď beze jména, nebo pod různými značkami.

Na celkovou literární činnost Dostálovu mělo vždy nemalý vliv okolí, ve kterém právě dlel. Vyrostl v kraji, kde právě kvetla různá řemesla, poznal lid horácký a obyvatelstvo venkovských měst. Jako kněz působil v ruchu dělnickém, továrnickém, o samotě v odlehlých lesích, mezi lidem rolnickým, konečně pak v nejbližším okolí Prahy. Z tohoto upřímného zájmu o náš dobrý lid vznikly četná instruktivní články folkloristické, jak přinesl je časopis »Český lid.« Dostál sbíral

pilně a rád význačná úsloví, fráze, písně, staré zvyky lidové. Tak snesl hojně látky do Kottova »Frageologického Slovníka,« sestavil zajímavé studie do »Světózora« o předzvěstech smrti, do »Českého Kneippa« o lidovém léčení a pod. Hlavně však tato folkloristická činnost Dostálovi užitečna při jeho tvorbě beletristické. Sepsal již na sta povídek i knih, v nichž jako v zrcadle obráží se věrně život lidu našeho.

Nejvíce však zamiloval si Dostál naše vlastenecké dějiny. Sám zpracoval mnohé kapitoly vědecky, hlavně těží však z nich pro své dějepisné povídky. V kalendářích, které rediguje, probral již stručně celé naše dějiny, vylíčil všechna památná místa, hrady, zámky, města, radnice, poutní místa a chrámy, jakož i jiné vlastenecké předměty. V podobě povídky předvedl čtenářům životopis svaté Hedviky, patronky slezské, blahoslaveného Jana Sarkandra, pro mládež pak napsal obrázky ze života všech našich svatých patronův a mužův, o víru zasloužilých (»Za šlechtnými vzory«). Jeho dějepisným povídkám máme mnoho děkovati, že lid a dorost náš je obeznámen s velikou naší minulostí.

Velice rád píše Dostál dějepisné povídky pro naši mládež. Již zesnulý Dr. Fr. Bačkovský mu říkával: »V tom oboru zůstanete sám, neboť je málo dovedných spisovatelů v dějepisné literatuře pro mládež.« Václav Staněk napsal ve svých »Stručných dějinách literatury české,« —

vydaných u R. Prombergra v Olomouci, — o těchto povídkách takto: »Alois Dostál kromě povídek pro lid napsal také povídky pro mládež; látku k nim bral po většině z české historie. Jelikož v nich osvědčil se dobrým povídkářem pro mládež jako pro lid, můžeme jej čítati ku spisovatelům pro mládež nejlepším« (str. 184). Není proto divu, že mnohé z těchto jeho překrásných povídek pro mládež byly již několikráte vydány s velkým nákladem, bohatě a vkusně ilustrovány, jako velevítané skvostné účelné dárky pod zářícím stromem vánočním. Jsou to spisy: »Z těžkých a blahých chvil české minulosti,« »Pro blaho vlasti«. »Za vlast,« »Pod praporem blankytné barvy« a mn. j.

Kouzlo úspěchu Dostálova je, že z lidu čerpá pro lid. Je bystrým pozorovatelem života, zná lidi venkovské i měšťáky, rolníky i řemeslníky, vůbec veškeren život společenský. Ale dovede také výborně vypravovati o časech dávno minulých, o periodách radostných i žalostných, jak se lidu našemu nejvíce zamlouvá. Jeho beletristické práce náleží k nejhledanější a nejrozšířenější četbě čtenářstva bez rozdílu vzdělání, politických stran a smýšlení. Dostál nerad vyhledává bouřlivých scén, jeho děj plyne většinou jako bublající potůček květnatými zelenými nivami českými. Spisy jeho mile nás pobaví i poučí. Ale tato didaktická tendence nedere se nijak do popředí, nýbrž halí se velmi obratně a nenápadně

do proudu vypravování, není nikde nepříjemnou, ani neruší poutavého děje. Rovněž vynikají všechny jeho spisy ušlechtilým obsahem vlasteneckým. Ba ani humor neschází našemu slovu-tnému povídkáři! Nejednu již kratochvilnou událost, třeba jen veselý šprým neb kratinkou anekdotu, spracoval všestranný neunavný náš Dostál velmi účinně!

Při úžasné své plodnosti je náš Alois Dostál jedním z nejskromnějších literátův. Kdokoliv měl potěšení, s ním pohovořiti, poznal v něm muže na výsost sečtělého, vzácných vědomostí, hlubokého vzdělání; ale poznal v něm také kněze skromňounkého, jenž nenadělá mnoho řečí, nečiní nárokův, aby považován a ctěn byl jakožto jeden ze slavných mužů; a přece jsou jeho cenné příspěvky vítány v tak zvaných elitních illustrovaných českých listech.

Prohodil prý kdosi kdysi: Není nic snadnějšího a lehčího, než psáti povídky a romány. Ovšem pro toho, kdo pracuje dle receptu, který ironicky předkládá Jean Paul: »Vezmi dvě mladá srdce, umyj je v tiskařské černi, nalij na to hodně mnoho slzí a rudé krve, postav na oheň, vynes do jasné úplňkové noci, dej tomu vzky-pěti, míchej pilně smrtící dýkou; pak je vynde-ven, ozdob je, jako se zdobí mísa uvařených raků pomněnkou nebo jinými polními květinkami; podávej je, dokud jsou teplé, a máš zhotoven chutný román!« Kdo však míní pracemi svými,

ne vzbuzovati dryáčnickou sensaci, nýbrž ušlechtilé pobaviti, poučiti a vzdělati, potřebuje k tomu dlouhého studia, mnoholeté zkušenosti; kdo takto spisuje, koná dílo na výsost záslužné.

Není pro literáta lepšího vysvědčení, než jsou-li jeho spisy známy a čteny. Náš Alois Dostál je znám po vlastech našich každému, kdo jen umí čísti. Jmenujte jen jméno jeho agrárníku, liberálovi, sociálnímu demokratu, lidovci, národním, katolíku i nekatolíku, každý je zná! Pisateli je častěji jeti tratí státní železnice kolem Ouval. Kdykoliv se mihne tu bílý obrázek tohoto rozkošně rozloženého místečka, skoro vždy nalezne se někdo, jenž upozorňuje spolucestující na působiště známého spisovatele Dostála. Když zavítal Dostál jednou do vesnice Troubska na Moravě, věděl hned kde kdo, jak uslyšel jen jeho jméno, že má před sebou proslulého povídkáře, od kterého již tolik přečetl!

Jaké oblibě se těší spisy Dostálovy, dosvědčuje i ta okolnost, že mnohé vyšly v několika vydáních. Některé z jeho spisů byly také přeloženy do němčiny a slovenčiny. »Jen poctivě!« tištěno už po čtvrté. »V hájovně« po druhé. Taktéž »Léta utrpení,« »Zmařené záměry,« »Za slávy otcův,« »Za chlebem«. Některé humoresky a povídky byly zdramatisovány jako »Zbláznil se,« »Za obecní pozemky.« Všechny byly podruhé tištěny v Americe v »Hlase,« »Katolíku« atd. Některé přecházejí do odborných listů bez

vědomí spisovatele na př. do »Kovářských Listů«. »Veselé Prahy« do ročenek a jiných.

Seznam větších prací Dostálových.

Není věru ani možno vyjmenovati všech prací, které mají Dostála svým původcem. Tuto je položen toliko seznam větších knížek a to dle nakladatelů.

Dr. František Bačkovský: Za vlast. Jen poctivě. Z Pouti mládí. Z lásky sesterské. Na dobrodružných cestách.

E. Beaufort (Přítel domoviny): Vychovatelka. Pro nevěstu. Za obecní pozemky. Dědička statku. Kladenský strýc. Panská stolice. Na přední baště. Srdce zkušená. Rodačka.

Dědictví maličkých v Hradci Králové: Osud obecných dětí. Vojáci. Ze školy života. Pro nemocnou matku. Radost rodičů. Na hlásce (r. 1909.) Mendík.

Dědictví svatojanské: Z města a ze vsi. Svátá Hora. Na cestě k lepšímu. Z měst a městeček.

Divadla: Od starého k mladému posvícení. Morávkova rodina na venkově. Pro živou vodu. Na dušičky. Štědrý večer chudých i bohatých.

G. Franci v Praze: Z těžkých a blahých chvil české minulosti. Veselá chvílka. Česká babička. Humor našeho lidu.

Ed. Hölzl : Různé povídky.

Alois Hynek: Ze strastných dnů. Pro králeviče. Pro blaho vlasti. Mravenečník. Dějepisné povídky ve 3 dílech, illustrované.

J. Kosina v Chrudimi: Z proudu života. Za ztraceným synem.

M. Knapp v Karlíně: Na novém světě. Královský panoš.

V. Kotrba: V zátíší. Za stará privilegia. Rozbouřená hladina. Tichá trpitelka. Pernou školou života. V »Ludmile«: Druhý sňatek. Ustoupila. Syn své matce. Pro víru a vlast. Láska sourozenců. Těžce zkoušená. Cizí živly. V »Českých Květech«: V panské službě. Za chlebem. V »Zábavách večerních« Svobodník. Kletba. Vždy věrná Plzeň. Z vděčnosti. Za poddanství a svobody. Dárek z cest. Poslední oběť na Velíze. Na bělidle. Za vyšším cílem. Za vznešenými vzory.

J. Kubeš v Třebíči: V hájovně. V »Moravské bibliotéce«: Dějepisné povídky, obrazy a črty. Poslední bašta českobratrská.

J. Port v Plzni: Léta utrpení.

R. Promberger v Olomouci: Matka národa, svatá Hedvika. Po stopách lidských. Ve »Slezské kronyce«: Uzený kominík a jiné švandy. U slona a jiné humoresky. Obecní boty.

Šašek a Frgal ve Velikém Meziříčí: Z jasných i temných dob české minulosti. 2 díly.

Emil Šolc v Telči: Vestřelci a jiné povídky. Splněný slib a jiné povídky. Pernštejnský panoš.

Tiskový spolek v Praze: Smírce. Hradečtí ochránci. Ve škole života. U strýce. Pro víru oteckou. Hradištský zeman. Za viny předkův. Slavičí cesta na Křivoklátě. Můj národ. Strážcové. Jezulátka. Pod štítem ochranným. Strážce Marianský. Hluchoněmá. Dle nadace. Šichtářka. Bez stávky. Dědův vychovanec. Unesené dítě a jiné povídky. Konviktista.

J. Urbánek: S poctivostí nejdál dojdeš.

Jos. R. Vilímek: Z dob těžkých zkoušek. Za slávy otcův. Za vlast. Pro rodné město. Karel z Vlkanova. Pod praporem blankytné barvy.

Vlast: Dobroděj. Mrzákovo dílo. Asyl. Rozbouřené živly. Synův odkaz. Z lásky k mnohým. Pro čest svého rodu. Za slávu cechovní. Vůlí a rozumem, Savojska.

Zábavná bibliotéka v Brně: Za svatováclavskou korunu. V ratejně. Plzenští křižáci. Obětovaná. Láska křesťanská. Útočiště. Uštvaný.

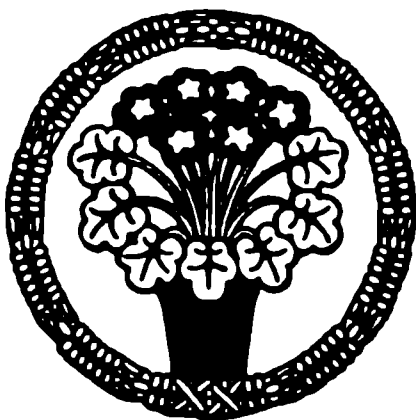
Zlaté Klasy v Písku: Vymodlenec. Pro matičku.

Nyní vycházejí »Sebrané spisy Dostálovy« v nakladatelství V. Kotrby v Praze (5tý svazek).

Kdyby se sebralo vše, co náš Dostál kdy napsal, vyplnilo by se dojista alespoň 100 hodně objemných svazkův!

Náš povídkář Dostál překročil 55. svůj rok v plné svěží neutuchající síle. Kéž popřeje mu dobrotivý Bůh ještě hojně sil, zdraví a milosti, aby vyřinulo ze zlaté jeho neunavné a nevyčerpitelné pravice ještě hojně zdařilých děl literárních ku prospěchu vlasti a národa!

Pěkné příležitostné dárky naší mládeži:

Miláček Páně.

Knížka modlitební.

Napsal Th. Dr. Karel Lev Řehák.

Se schvál. nejdůst. kníž. arcib. konsistoře v Praze.

Doufáme, že všem duším, po dokonalosti křesťanské toužícím a Spasitele ve Svatostánku milujícím vložíme přemilý dárek do rukou!

Cena brožované K 1·20, s červenou ořízkou K 1·40.

Objednávky vyřizuje:

Družstvo Vlast v Praze-II., Žitná ul. č. 26 n.